

Láczay Szabó Károly ur kova-malomkö-gyára Sáros-Patakon, melynek készítményei a Londoni világiállításon jutalom-érmét nyertek, átment egy részvény-társulat birtokába

Sáros-pataki kovamalomkö-gyári egyesület

czime alatt:

Már Láczay Szabó Károly ur kezelése alatt évről-évre annyira fokozódott kelendősége ezen francia modorban készített malomköveknek, hogy azok, a kik malomkö-szükségletüket ezen gyárból fedezték, újabb megrendeléseknél mindig ugyanazon minőségű köveket kívántak, a melyeket már előbb nyertek, mely körülmény azok kitűnő voltáról és hasznavehetőségéről a legkétségtelenebb bizonyítványt nyújtja. A részvény-társaság, mely Láczay Szabó Károly urat a gyár további vezetésével is megbizta, — különösen oda fog törekedni, hogy a legkelendőbb átmérőjű kövekből mindig néhány pár a gyárban készletben legyen, hogy a beérkező megrendelések azonnal teljesíthetessenek.

A kövek kétféle minőségűek, minélfogva két osztályra osztatnak.

Az I-ső osztályú sáros-pataki kövek keményebb fajuk lévén, nagy előnnyel használhatnak gőz- és műmalmokban fehérítésre; már első fellépésüknél a francia kova-malomkövekkel versenyre keltek és ezek roppant árát tetemesen leszállították, és a mellett, hogy a francia kövekkel egy sorba helyezhetők, sőt ezeket némely tekintetben, különösen tartósságra nézve, felülmúlják, ezeknél tetemesen olcsóbbak is.

A II-ik osztályú sáros-pataki kövek különösen a száraz és sima vagy parasztos örlésre valók, és mindennemű gőz- és műmalmoknál, vízi, szél és szárazmalmoknál alkalmasak. Ezen különös szépségű rejtos kovafaj egyedül csak a sáros-pataki határban jön elő és az abból készült malomkövek mindennemű gabonafajok örlésére kitűnők és győzösek. — Főelőnyük pedig, a mi a legnagyobb ritkaság az, hogy rozs örlésre párjuk nincsen; — végre a szesz és pálinka gyárakban a kukorica örlésre igen keresettek.

A legkelendőbb malomkövek ára helyben Sáros-Patakon, páránként osztrák értékben.

		I-ső osztályúakból:						
Átméret:		36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:		160 ft.	170 ft.	180 ft.	190 ft.	200 ft.	210 ft.	220 ft.
		II-ik osztályúakból:						
Átméret:		36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:		120 ft.	130 ft.	140 ft.	150 ft.	160 ft.	170 ft.	180 ft.

A felső kőnek rendes magassága 12", az aljkőé 10", ezenfelül minden hüvelyk 2 ft. 70 krral számított; alacsonyabbág tekintetbe nem vétetik. A megrendelések minden pár kőre 50 forint előpénz beküldése mellett, még pedig néhány héttel előbb, mintsem a kövek szükségeltetnek, történnek, egyuttal pontosan meghatározandó a kő nagysága, a lyuk bősége, valamint az irány, vajjon jobbra vagy balra léssen forgásuk, végre miféle malomra és örlés nemére szükségeltetik és melyik osztálybeli legyen a kő.

A megrendelések vagy Pesten Gubitz és Roth uraknál, Széchenyi-utca 3-dik szám alatt, vagy Sáros-Patakon „A sáros-pataki kova-malomkö-gyári egyesület” czime alatt levél útján történhetnek. — A kövek csak készpénz fizetés vagy utánvét mellett küldetnek el a kikötött időben. — Pest, 1869. márczius havában.

478 (9-18)

Az igazgatónag.

Szabadalmazott vaskalap legújabb szerkesztésű.

WALSER FERENCZ
harangöntő,
nagy kereszt-utca 3-ik szám alatt
PESTEN.

ajánlja magát a t. cz. közönség és érdemes községnek tetetés szerinti nagysága s tiszta egész összhangzatu

HARANGOK,

valamint a legújabb szerkesztű

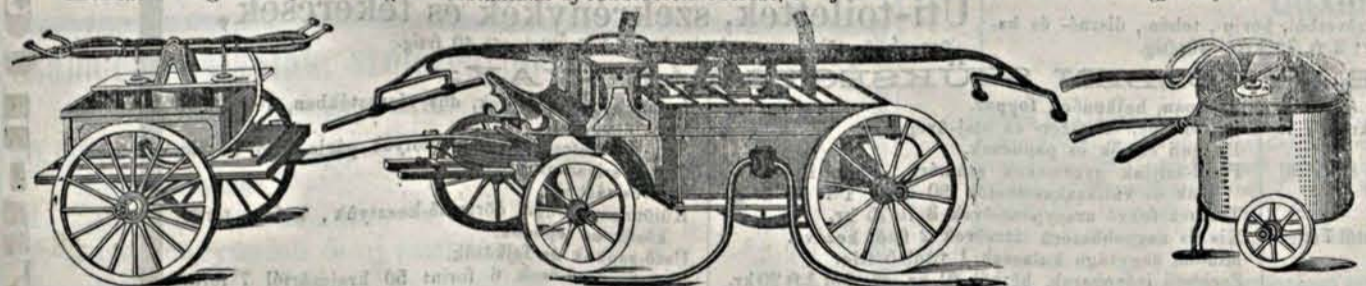

A falkap vagy a régiebb szerkesztű koroná.

tüzi-fecskendők készítésére.

Az én találmányom módja szerint megújított és a magas kormány által szabadalmazott öntött-vas kalappal ellátott harangok a legnagyobb előnyt nyújtják, mert koronájuk, azaz kalapjuk fordítható és így a harang nyelvének felülsi helyzet megváltoztatásával a harang megrepedése lehetetlen s legnagyobb tartóssága biztosítható, azonkívül az újonnan szerkesztett és szabadalmazott surlódásment persely által, mely igen könnyven fordul, a harangozás is igen kevés erőt igényel; továbbá a torony szilárdságát sem rongálja, mert könnyű forgása által a haranglábat legkevésbé sem ingasztja meg. Az így módon felszerelt harangot tökéletesen kilödtetni lehet, mely által a hang is egészen kitűnő, s így teljes hangját és erejét éri el; minden zavart hang és az oly ijeszteső kongás pedig, mely tökéletesen ki nem lödtethető harangoknál előfordulni szokott, teljesen elmarad. 433 (7-12)

Kívánatra öreg harangok is megváltoztathatnak új rendszerem szerint, és új felszereléssel láttatnak el a legutóbbi évtől.

Csak alapos gyógyítás biztosit utóbajok ellen.

Tífus
betegségeket
s tehetetlenséget
(férfi gyöngeség.)

katonai és polgári kórházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az újonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyak. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnizon főkórházban kizsoltgált osztályorvos, minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyógyezelkekhez jól beosztott rendelőintézetben Pest, kis kereszt-utca 33. sz. 1. emelet, (a „Terézidősz” országt gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsőn, naponként reggel 7 órától 10-ig és délután 1-4 óráig.

Férfiak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba.

Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 582 (11-12)

585 (3-8)
Birka eladás.
Tiszatárján, u. p. Csát, 730 darab finom kétnyírésű fiatal birkanyáj, jutányos áron eladó E. A.-nél.

- Heckenaszt Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.), megjelent, és ott, valamint minden könyvtárban kaphatók:
- Carey Henrik. A társadalmi tudomány kézikönyve. Szerző „principles of social sciences” czimű munkájának átdolgozata. Angolból fordította Halasz Imre. (XVI, 576 lap, nagy 8-rét) füze . . . 4 ft. 50 kr.
 - Hoffmann Pál, közönséges és magyar részszertű katolikus egyházjog alapvonal. Második kiadás. (268 lap, 8-rét) füze . . . 1 ft. 20 kr.
 - Horvath Mihály. A magyarok története rövid előadásban. Negyedik javított kiadás. (568 lap, 8-rét) velinpapíron, angol vászonba kötve . . . 4 ft. 50 kr.
 - Kant Immanuel paedagogiaja vagy nevelésről írott könyve, melyet dr. Rink Fridrik Tótor németül kiadott. Magyarra fordította s függelékkel megtoldva id. Mandy Péter által. (VIII, 112 l., 8-rét) füze . . . 80 kr.
 - Kogler N. J. Általános vagy elméleti államtan. (VIII, 282 lap, Nyolczadret) füze . . . 1 ft. 60 kr.
 - Ribary Ferencz. Magyarország oknyomozó történelme. A leycumok és közléptenök felsőbb osztályai számára. (IV és 432 lap, 8-rét) füze . . . 1 ft. 80 kr.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Pest, augusztus 15-én 1869.

Előzetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négysszer használt petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Beesten: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Emlékezések husz év előttre.

„Husz esztendő! az idő hogy eljárt!” sohajt föl Petőfi, legszebb költeményei egyikében. A gyermekből férfi lesz ennyi idő alatt; a férfiból aggyastyán! Husz év, mondják, habár sok egy ember életében, de nemzetek életében vajmi kevés! Igaz, általánosságban. De van husz év, mely a nemzet életében is sok, csaknem századokkal ér föl. S a közlebbi 20 évet ilyennek mondhadjuk, hazánk, nemzetünk életében. Mennyi változást hozott két évtized, 1848-tól 1868-ig! Mily fordulatait a jó és balsorsnak, a magas dicsőségnek s mély leveretés- és megaláztatásnak! Mint törtük szét annyi százados rablánczainkat egy napon, mint küzdöttünk jogaink-, alkotmányunk- és függetlenségünkért másfél évig, mint verettünk le a túlnyomó hatalom által a föld poráig, mint vérzettünk, szenvedtünk és hallgattunk, gúnytárgyul az idegenek! s végre mint fordítá meg ismét, az isteni — vagy mondjuk: a történelmi igazság ügyünket, s adta meg az oly soká megtagadott elismerést nemzeti létünknek s alkotmányunknak. S mindez, ama rövid husz év keretében váltakozik, gyorsan követve, úgy egymást ellentétes jeleneteivel.

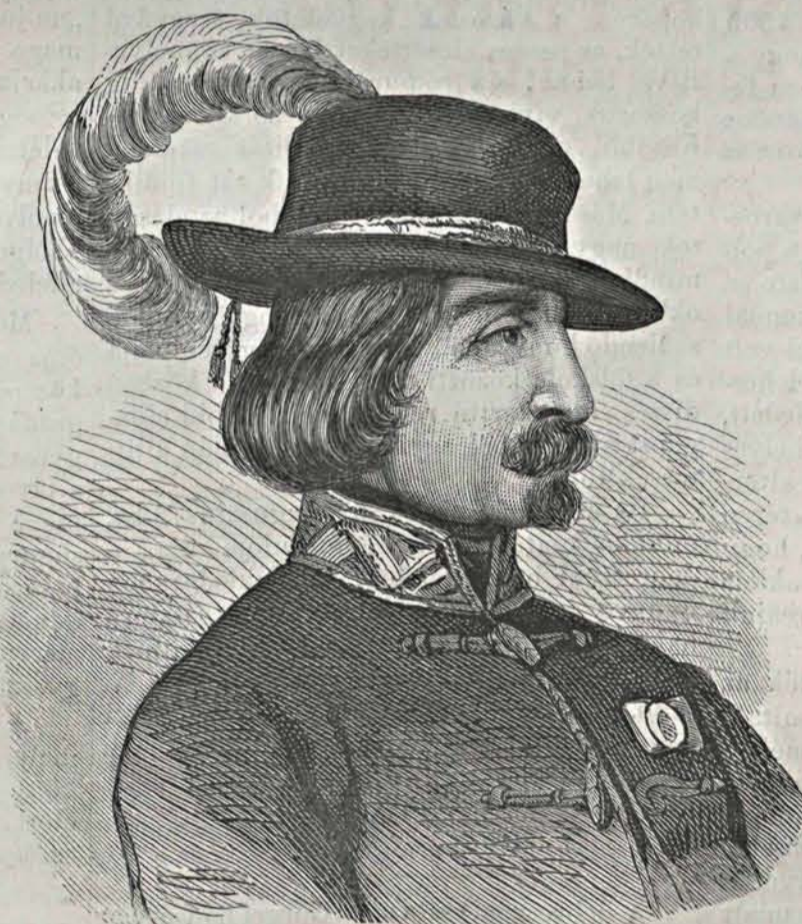
A leggyászosabb pont két tizedes évfordulójára értünk éppen e napokban. A függetlenségi harcunknak oly dicstelen véget vető világi gyásznap évfordulója volt az. 1849. augusztus 13-kán tette le a magyar hadsereg zöme a fegyvert az oroszok előtt. A megelőző napokat nagy csapások s vereségek jegyzék már meg véres és fekete betűkkel. Julius 31-kén a segesvári csata veszett el s vele erdélyi haderőnk, Bem dicső serege tönkre volt téve, szétzuva. Augusztus 2-án volt a debreczeni szerencsétlen csata, mely Görgei seregének utóhadát tette csaknem semmivé. Augusztus 1-jén már Dembinszky is átkelt a Tiszán s kardsapás nélkül hagyva oda a szegedi erődítmények sánczait, a legszerencsétlenebb lépést tév, mint csak tehetett: az ellenséges kézben levő Temesvár alá

vonult, hogy ott adjon döntő csatát, hol megveretés esetében nincs mihez vetnie hátát. S aug. 10-én elveszett a temesvári nagy ütközet, s utolsó nagyobb fegyvertényünk balra dőltevel, be volt tulajdonképp fejezve bukásunk.

A világi gyásznapot ezek előztek meg. S mi követte? az önkény dühöngő tomló-lása a letiport haza száz sebből vérző testén, az iszony és rémület korszaka, a hazafiak üldözötése, az aradi és pesti gyásznapok, az Uj-épület s Olmütz, Josephstadt és Kufstein... Szomorú emlékek, melyek ma is — a sze-

Nagy-Sándor tábornok, az aradi áldozatok egyike, forradalmi háborunk szerencsétlen, de rokonszenvelme alakjai közé tartozik.

Nagy-Sándor József, kinek érdekes arczképét Thán Mór jeles festésünk természet után vett vázlata nyomán közöljük, Bihar-megyében Nagy-Váradon született 1803-ban vagy 4-ben. Fiatalkorában a hadseregbe lépett, de a forradalom előtt néhány évvel mint nyugalmazott százados lépett ki abból ismét. A forradalom kitörése a 44 éves erőteljes s tettvagyó férfit a haza szolgálatára, a szabadság zászló alá szólította. Mint őrnagy

NAGY-SÁNDOR JÓZSEF.

lépett a honvédseregbe, s mindjárt a ráczok ellen küldetett az alvidékre, hol már javában folyt a harc. Első csatáiban csakhamar kitüntette magát s gyorsan lett alezredessé, majd ezredessé előléptetve. Október 6-kán ritka ügyességgel s tapintattal manővrozott egy, a vezénylete alatt állónál jóval nagyobb osztrák csapat ellen, s ha az elég korán futásnak nem veszi a dolgot, körülkeríti s elfogja vala. Ugyanazon hó 13-kán 300 nemzetőrrel hátban támadta meg a ráczok nagy csapatját, mely Kikinda ellen ment, s az őket előlről támadó Pikettivel egyesülve, a nagy tömeget diadallal visszanyomták.

A téli táborozás kezdetétől fogva legtöbbször Görgei hadtestében szolgált; s a fővezér őt, ismerve ritka merészségét, s a lehetetlenre is vállalkozni kész teljes odaadását, (mely tulajdonaiért már april elején tábornokká is neveztetett ki), gyakran rendelte a legveszélyesebb, sőt egészen kétségbeesett pontokra. De juttatott neki részt ott is, hol a vállalat sikerülttől lehetett kilátás. Junius 15-én (1849.) az osztrákokat Sopornyáról és Patáról kiűzte és Sempéig nyomta; másnap a sempéi erdős dombokat szuronnyal vette meg; Sempé már egészen meg volt szállva általa, mikor az osztrákoknak véletlenül érkezett segély, Nagy-Sándort röppentyűvel kényszerítette a visszavonulásra, bár soká makacsul tar-

osztrákokat Sopornyáról és Patáról kiűzte és Sempéig nyomta; másnap a sempéi erdős dombokat szuronnyal vette meg; Sempé már egészen meg volt szállva általa, mikor az osztrákoknak véletlenül érkezett segély, Nagy-Sándort röppentyűvel kényszerítette a visszavonulásra, bár soká makacsul tar-

totta magát posztójában, s végre is ott kelle hagyja 4 ágyuját.

Buda bevételé vesztélyeiben és dicsőségében nagy része volt. Mint osztályparancsnok vett részt az ostromban, s épen az ő hadosztályra vette be a várat, páratlan hősiességgel.

Az oroszok betérése után is Görgei oldala mellett maradt, s többi közt Vácson július 16-án elkeseredett utcai csatát vívott. — A veszély és a csata hevében annyira megfellekedett magáról, hogy a tulnyomó erő elől hátát fűdőzni is elmulasztotta, s már körül volt kerítve, míg oroszokként folyvást vívott, és bizonyosan elfogatott volna, midőn Görgei segélyére jött, s megmentette!

Vácról Görgei ismét fölfelé vonult, mint a régi hadjáratok. Utjából Nagy-Sándort Nyíregyházáról előre küldte, s Debreczenbe rendelt, hogy a többi seregnek oldalvél szolgálva azon vonalon tartsa fel az orosz erőt, bár meghagyta neki, hogy döntő csatába, aránylag kis erejével, semmi esetre ne bocsátkozzék. — Nagy-Sándor hadteste ekkor már 6000-re olvad; mellé rendeltetett azonban Korponay ezredes 1500 emberből álló dandára is; s így az egész csapat 7500 főre ment.

Nagy-Sándor aug. 1-én már Debreczenben vette azon hírt, hogy Balmaz-Ujvárosnál 15,000 főnyi muszka sereg áll. E szám ugyan — ha így lett volna is igaz — épen kétszerese volt az általa álló erőnek, de ő a debreczeni nemzetőrségre is számított, mely a mult évi bács-bánsági háboruban nem egyszer volt tüzből, eléggé harcvezetett volt, s szolgálatát most a tábornoknak egész készséggel felajánlotta. — Pedig a 15 ezer oroszról szóló hír nagyon is távol jár a valótól. Ujvárosan azon éjjel 50 ezer orosz volt éji szálláson, magának Paskievicsnek fővezérlete alatt. Nagy-Sándor azonban, bizva pontatlan értesülésének valóságába, úgy állítá föl kis seregét, hogy a jobb szárnyat képező Korponay-féle dandár a város erdejére, a balszárny, mely a legerősebb volt, a szőlőkre támaszkodott; a közepén csak 1500 embert hagyott 6 ágyúval, ide várva erősítésül a nemzetőrséget. A balszárnyon 4500 ember s 16 ágyú volt arra rendelve, hogy a visszavonulási vonalat szükség esetében fedezze. Ily felállítással várta be Nagy-Sándor aug. 2-ikán a Debreczen felé nyomuló orosz haderet.

A tábornok maga, több tisztjeivel, a városban ebédnél ült, melyet tisztjeitökre a polgárság adott, midőn az ágyúzás kezdete az ellenség megérkezését tudtul adá. Ő azonnal táborába sietett. Az ellenség elég közel volt már, hogy roppant tulnyomó erejét ki lehessen venni; mert míg csak távolról közeledett, nagy számáról lehetetlen volt még helyes ítéletet képezni, mert a messzi vidékre kiterjedő magas száru kukoriczák a sik téren kilátást nem engedtek, s ez volt oka, hogy maguk az előőrsek is jóformán csak akkor vették észre az ellenséget, mikor már reájuk bukkant.

Nagy-Sándort tisztjei figyelmeztették az ellenség tulnyomó erejére, s tanácsolták, hogy a fővezér előleges rendelete értelmében vonuljon vissza, miután a siker reményével ugy sem küzdhetne. Nagy Sándor azonban az előbbi napokban már sértve volt büszkeségében, mert értésére esett, hogy Görgei és környezete őt erély és bátorság hiánya miatt gúnyolják, s ily vádaknak a csata pillanatában való visszavonulás által táplálékot adni nem akart. S ő még akkor sem láthatta s ítélhette tökéletesen meg az ellenség számát, s bár látta, hogy 15 ezernél több, 50 ezerre tenni még sem volt hajlandó.

„Legyen bármiké, mondja Horváth Mihály, e szerencsétlen esemény leírásában, a csata megtörténtés nagy veszélyt hozott a hadtestre. Eleinte bal szárnyának útgei nagy

vesztéssel üztek ugyan vissza egy dzsidás ezredet, mely az elejébe küldött négy huszárszázadot megnyomta; de majd a gyalogság tömegei is kifejlődtek, s ezeknek ellenállhatatlan lökése s az öldöklő ágyútüz pusztítása elébb a győngye jobb szárnyat, majd a középet, s végre midőn az oroszok a városba is behatoltak, a bal szárnyat is futásra kényszerítették. A vert had a Berettyó felé mintegy két mérföldnyire üzetett, mi közben összesen majd két ezer embert vesztett el. Holtak és sebesekben mintegy 250 volt a veszteség; a többiek fogságra jutottak. Hogy még nagyobb nem lett a vesztedelem, csak a huszároknak vala köszönhető, kik, bár száma kevesen, több ízben bátran összecsaptak az öldöklőkkel. Nagy-Sándor másnap a Berettyó mögé Keresztésre, 4-kén Nagy-Váradra vonult. Az oroszok 200-ra számították holtjaikat és sebeseket; ezen utóbbiak közt volt Kuprianoff tábornok is, az egyik hadtest parancsnoka, ki egyik lábát veszté el.⁴

Görgei, alig két órányira a csataszínhelyéről, Vámos-Pécsen hallgatta az ágyúzásat. Hiába mondták némelyek, hogy talán mégis futárt kellene küldeni Debreczenbe; hidegen megtagadta, mondván: hogy hiszen ő meghagyta Nagy Sándornak, hogy csatát ne álljon.

A szerencsétlen csata, s az abban elesett debreczeni nemzetőrök és honvédek emléket Debreczen városa évek előtt elhatározá már külsőképen is megörökíteni. Addig is, míg erről szólni sem volt szabad, szívbéli kegyelettel őrzé már. A később valóban föllállított emlékre edete egy szép kegyeletes tény, melyet el kell mondanunk. Az 1849. augusztus 2-án délután vívott csata estelén, a Debreczentől Hosszupályi felé vezető uton, az ugynevezett Csereerdő szélén, az erdőcsősök egy dssidáktól összeszurdalt honvéd huszártiszt holttestét találták meg, s az erdősz koporsót szerezvén neki, abban eltemették ugyanott. A vitéz fölött domboruló kis hant attól kezdve soha sem maradt kopárnak; a városiak kegyeletök tárgyává tették, az összes elesetteket látták személyesítve benne, s a rémuralom alatt mindig koszorús, virágos volt a félreeső kis sir. — Később, midőn egy emlék-állítás eszméjét meg lehetett pendíteni: ide akarák azt fölláttani. Mások a csata színhelyére, hol az elesettek nagy, közös sirban voltak elásva. De mindkét hely messze esett a várostól. S ez okból az lön a megállapodás, hogy az elkészülő honvédemlék a piaci nagytemplom és a főiskola közötti térnek, mely e közben díszes emlékkertté rendeztetett előbbi elhagyott állapotából, egyik kitünő pontján állítsassék föl.

Itt áll tehát ma, 1867. augusztus 2-ka, mint a csata 18-dik évfordulója óta, a debreczeni honvédemlék, egy szikladarabon nyugvó oroszán egy lehanyatlott zászlóra hajolva. Az oroszán hossza több egy ölnél, s az emléket talapatával együtt 2 ölnél magasabb. Sökuti kőből van, Marsalko pesti szobrász által készítve. Egyik oldalán ez egyszerű fölrás:

MDCCCXXIX.
Augustus 2.

A debreczeni csata által Görgei hadserege nemcsak számban fogyott meg, de hátvéde meggyöngyültével önbizalmából is vesztene kellett. A kik Görgeit árulással s különösen a fegyverletétel rendszeres előkészítésével s valódi kényszerítéssel szándékosan érlelésével vádolják, egyik legerősebb érvoket a Nagy Sándor hadteste iránti bánásából meritik. Hibáztatják mindjárt azt, hogy a többi sereg elvonulásának hát- és oldal védeül épen e hadtestet rendelte, mely a váci csa-

tában s a visszavonulásban legtöbbet szenvedett s leginkább ki volt fáradva. De még súlyosabban s alaposabban vádolják a fővezért azzal, hogy Nagy-Sándort, személyes gyűlöletből, tette ki a legnagyobb veszélynek, tudta hogy épen ő lesz az, ki attól meg nem hátrál, s hagyta megsemmisíttetni, holott oly közel volt maga is, hogy ha az első ágyúszóra segítségére indul: még elég ideje lett volna őt s hadtestét megmenteni.

A debreczeni csata kimenetele megnyitotta a kilátást — Világosra. S tizenegy napmulva a tragédia be is volt fejezve. Nagy-Sándor is (kinek élettrajza fölebbi vázlatát be kell még fejeznünk) jelen volt a fegyverletételnél, Görgei, Kis Ernő, Aulich, Pöltenberg, Leinigen, Schweidel, Lenkei tábornokokkal együtt. A fegyvert letevő sereg létszámát kinutató lajstromban, melyet Görgei e napon Rüdigernek átnyújtott, Nagy-Sándor hadteste 8641 főre és 2562 lóra volt téve.

Igy került Nagy-Sándor társaival együtt orosz kézbe. Nehány nap mulva azonban átadták az osztrákoknak s Haynau őket Aradra vitette várfogságba, haditörvényszék elé. A vég tudva van. Nagy-Sándor ítélete jószágvesztésre és kétél általi halálra szolt. Ő, mint az ellenséggel, ugy a hóhérral is bátran lépett szembe. Utolsó szava, vérbirái felé fordulva ez volt: hódos mihi, cras tibi.

S az aradi vért nap fátyola őt is elborítja, hős társaival együtt. Most a nemzeti kegyelet s a dicsőség angyala őzi sirjaikat.

Hátralevő két képünk Világost tünteti föl. Az egyik egykoru rajz után készült, s ha művészi szempontból kifogás alá eshetik is, e körülmény adja meg érdekességét. A fegyverletétel megható pillanatát akarja ábrázolni. Zavar, megitűdés, elkeseredés mindenfelé. Egyik kardját törli ketté térdén, — hisz nincs már haza, mit védelmezzene vele. A huszár, miután kedves lóra nyakába borult s azt elsiratta, forró könyekkel áztatva sörényét, pisztolyt ragad s agyon lövi, hogy „ne jusson legalább ellenség kezére!“ Amaz, maga homlokán dörrent el csövét, nem akarja e napot, a haza pusztulásának, a dicsőség meggyaláztatásának irtózatot napját tulélni! Vitézek, kiket veszély, vér, a harc iszonyai meg nem hatottak, egymás keblére omolva, asszonyokként sirnak. „Világosnál, Világosnál...“ ez a gyásznóta soká nem lesz elfeledve még.

Másik képünk Keleti Gusztáv művészi ónja alól került ki. A rajz a vilgosi tér közepén emelkedő s történelmi emlékekben gazdag hajdani vár romjait tünteti föl. A gyászemlékü tér halványan mosódik el alatt a távolból. Két tekintet nyugszik rajta: a lemenő napé, mely még egyszer megaranyozza sugaraival, s azé a búis honvédé, ki talán a besorozásból haza térve, társával megmászta e magaslatot s egy agg fatörzshez dülve merengve néz végig a tájon, mely élete leggyászosabb napjának emléket költi föl benne.

A harmadik legyen a mi pillantásunk, mely átsuhan a táj fölött s egy kicsorduló köny szívárványában nézi a mezőt, mely e előtt húsz évvel oly nagy, de oly rövid dicsőségnek adott vala sírhelyet!

Világosnál.

— Gyulai Pál sajtó alatt levő költeményéből. —

Világosnál, Világosnál
Huszárok könyeznek,
Sirva sirnak veszedelmén
A magyar nemzetnek.
A sohajtás zajszelében
Hajlik meg a zászló,
Szegény gyalog gazdjára
Búsán nyerit a ló.

Csak egy régi vén huszár ül
Mozdulatlan, némán,
Mély bánattal, mely sebekkel
Napűtötte arczán;
Csak egy régi, vén huszárnak
Zászlója lóg meg,
Mintha várna csatajelre
És vért szomjuhozék.

Hej vén huszár, hej vén huszár,
Szállj le, szállj le immár!
Nem rohamra haragot a kürt,
Nem a győzelem vár.
Tépd el, tépd el lobogódat,
Nincs már Magyarországi!
Őseinknek szent sírhalmát
Kozálók tapodják.

Hall és lát és föltekint majd
Kétségbe esetten,
Mintha nézné, tudakozná,
Van-e isten mennyben.
Hall és lát és bústáiban
Pisztolyát ragadja,
Mintha sors és világ ellen
Csatáznai akarna.

„Magyar vagyok, rabbilincset
Nem visel magyar kéz,
Huszár vagyok, zászlajával
A huszár együtt vész.
Foszlanyai ezt a sebet
Legjobban takarják...
Isten hozzád édes hazám,
Szegény Magyarországi!“

Dörren a cső, piros vér foly,
Meghajlik a zászló,
És halokló gazdjára
Búsán nyerit a ló.
Honja sirján ott feküszik
Mozdulatlan, némán,
Mély bánattal, mely sebekkel
Kozálók arczán.
(1849.)

Egy gazdag ember életnézetei.

(Egy holland kereskedő naplójából.)

I. Fejezet.

Elhard ur számot ad arról, mi ok indította élet-
rajzának megírására.

Kedves fiam, Flórián, mikor te e lapokat forgatod, én már nem forgok az élők között. Ugy-e bár ünneplés hangon kezdem a bevezetést, de magam is így akartam. Egy német könyvben olvastam ezt, s rögtön elhatároztam, hogy én is így kezdem neked ajánlóm naplomat. A komolyság néha az üzleten kívül is megjárja. Én még ma, midőn ez íráshoz fogok, a legjobb életkorban vagyok, s leszámítva előttem is ismert gyöngykedésemet, testileg-lelkileg jóllétnek örvendhetek. Ifjabb éveimben szép földet bejártam, s nem csak Bataviába, hanem a Rajnától fölfelé egész Coblenczig jutottam el, még pedig akkor, midőn a vasutnak arra hire-hamva sem volt. Én, hogy magamat magyarán fejezzem ki, igazi normalis ember voltam; ifjú koromban vad és makacs, mint férfi fíradhatlan és szemes, most pedig napról-napra higgadtabb s bőlebb. Sok férfit és nőt tanultam megismerni. S dicsekvés és hiúság nélkül mondhatom — mert hiszen nem engem illet érte a tisztesség — csaknem mindnyájánál okosabb voltam. Hiszen maga a tényállás is ezt bizonyítja. Itt ilök puha szőnyegekkel borított kerti szobámban finom fagyóvanyokkal ékesített díofa-íróasztalom mellett; jobb felől üvegszekrényemben tömör ezüst csillog, balfelől válogatot, kicsiny de drága könyvtárom áll. A falról aranyzott keretből néznek le reám tisztelekre méltó őseim arcképei, én pedig önelégülten nézek a világos kerten keresztül Hatelíng szomszédomra, ki egykor a börzén hátat fordított nekem, most pedig alázatosan térdet hajt előttem. Nem tagadom, hogy a szerencse is pártomat fogta, én azonban e szót csak az

ökosság más kifejezésének tekintem, hiszen a szerencsétlenség is közeljárt hozzám, csak hogy nem engedtem magamhoz férközni. Az isteni gondviselésnek is tulajdoníthatok valamit, fennhéjázó nem akarnék lenni, mert a mint bérnálásod alkalmával több ízben nyomatékosan figyelmeztettek, mi gazdag s előkelő urak is tartozunk a magunk módja szerint jámborok lenni, s az urat félni.

Ez előzmények után elgondolhatod, hogy változatos életemből sok mulattató s tanulságos eseményt közölhetek veled. De talán kérheted, hogy miért nem teszem én azt életemben, a mint már eddig is egyetnást javadra s üdvösségedre elbeszéltem. Flóriánom, az apa, minden őszinteség s bizalom mellett sem mondhat meg mindent, bármily nevezetes legyen is, saját gyermekének, de a türelmes papiros nem pirul el. Ezenkívül más számítás is ösztönöz engem az írásra.

Tapasztalataim téged sok vesztélytől megóvhatnak, nevelésednél én azokat hallgatólagosan s ovatosan alkalmaztam, s a nélkül, hogy sejtetted volna, megőriztelek az eltévedéstől. Így, nem is tudva, nem a magad, hanem más káran tanultál. Ha már most, a mint remélem, rád is lesz bízva egy fiu nevelése (én ugyan nem bánom, ha két vagy három gyermeked lesz is, de több ugyan ne legyen, mert nem szeretném, ha a szép vagyon elforgácsoltatnék), szokásból sok tekintetben az én nevelési rendszeremet fogod utánozni, de tiszta belátás és tapintat nélkül az ohajtot siker igen könnyen célt téveszthet. Mikor én már nem leszek melletted, e lapok mondanék meg neked, hogy ezt miért tettem, s azt miért mellőztem el, hogy aztán továbbra is önbelátásod által folytasd azt, mit én elkezdtem, gyermekeidet a kevelységtől s ostobaságtól megórizd, hogy azok is oly gazdag és érdemes emberekké váljanak, minővé te lettél az én vezetésem alatt.

Mert légy meggyőződve, kedves Flóriánom, hogy csak az lehet valódi boldog, kinek jó gyomra, s valami vagyona van, ki minden igényeit kellőleg kielégítheti. Ezt ugyan nem kürtölk fennhangon, de minden okos ember így tartja. Ne ámsítsanak el az éhenkórások s színelők; a művészet, tudomány ér valamit s tisztelet, tekintélyt többet nyom a latban, a sok, nagyon sok pénz már többet ér mind-ezeknél, bizonyos mértékben mindegyik tarthatatik a boldogság lényegéhez, de legfőbb az, mit fentebb említék. Én, midőn most rajtad akad meg szemem, csak félig vagyok boldog, mert májdaganatom miatt csak néz-nem kell, s nem gyönyörködhetem gazdagon terített asztalunkban. Nem régeiben egy csinos festőcske jött hozzám Düsseldorfból, te is emlékezhetsz rá; el kellett fogadnom, mert hozzám ajánlották, s becsületből meghittam ebédre. Micsoda mohósággal szeldelte a fölséges borjupecsenyét, hogy tele szedte tányérát az izletes csigákkal. Mily örömmel öntötte le szomjas gégejébe a finom bort és sört. Nehezen esett lelkemnek, a lezajlott napokra gondoltam vissza, s titkon sohajtottam: „oh de boldog lehet, ki oly jóízűen tud enni!“ De a ficzkóval egyáltalában nem rokonszenvezhettem, nem is hivatam meg többször ebédre; most krumplis s avas heringet töm szájába, s isten tudja, merre kóborol! Jó étvágyat hozza! Szép lenne, ha egy ilyen éhenkórász boldogabb volna, mint a tekintetes nemes Van Lonk-Hasselaar Elhard ur.

Tekintsed tehát életrajomat apai szeretetem s gondoskodásom újabb záloga gyanánt.

Második fejezet.

Elhard ur gyermekkorára nevezetesebb eseményeit sorolja elő.

A nagy fővárosban Amsterdamban láttam meg a nap világát. Harmadik fia voltam Van Lonk

Gerrit kereskedő urnak, kinek családja méltán dicsekedhetett, hogy egy őse holland tengernagy volt. — Időbb két főverem korán elhalt, szerencsémre, mert alig ismertem őket, s ennél fogva nem is igen sajnálkoztam halálukon; ha tovább élnek, s ugyanannyi költségre kerülnek, mint én, s utánam következő testvérem Piét: hamar nyakára hágtunk volna apám birtokának. — Nővéreimet a tartozó szeretben részesítém, míg ellenben Piét őcsém gyakran próbára tette türelmemet. Halálom, vagy az ő halála alkalmával, minden gonosz csinait keresztényileg megbocsátom, már most is elnézem, hogy Mari néném örökségénél tízezer frtíg behuzott, elnézem, hogy gazdag házi keresztre tett szert, elnézem, hogy borvirágos orra van. Mit kívánhatni többet? — Ha nem háborgat, s csak ritkán néz be Amsterdamba, nem bánom, akármeddig él. Éva néni igen jó áldott teremtes volt, s korán dícséretre vált a családnak. Tizenhét éves fölött egy surinami magasarangu hivatalnokhoz ment nőül, s férjénél jóval hamarabb kimult ez árnyékvilágból; nem bánám ha élne, de a meleg éghajlatot nem bírhatta ki. Léni nénéd aggszűz maradt, s a mint tudod naponként meggyül vele a bajom, de bármily szépséges és szembes legyen is, igen gyöngéd vagyok iránta. Fővérsége miatt növekszik vagyona, annál jobb, s ha az ég igazságos, minden birtokát én öröklöm. Az a folytonos kenegetés és kuruzslás elébb-utóbb örök nyugalomba pihenteti.

Anyám az ő Hasselaar polgármesteri családból származott, s iránta való tiszteletből családunk e második nevet. Ez nemcsak szípen hangzik, hanem, mint későbbben tapasztalni fogod, hozott is valamit a konyhára. Igen jóízű asszony volt, apámmal több ízben szót emelt mellettem. Tovább is élhetett volna, de Lénike keresztelőjén, mely apám elutazása miatt a szokott időnél korábban történt, elrontotta a gyomrát. Fiam! ezt jól megjegyzed, vigyázz a gyomrodra, ha boldog akarsz lenni!

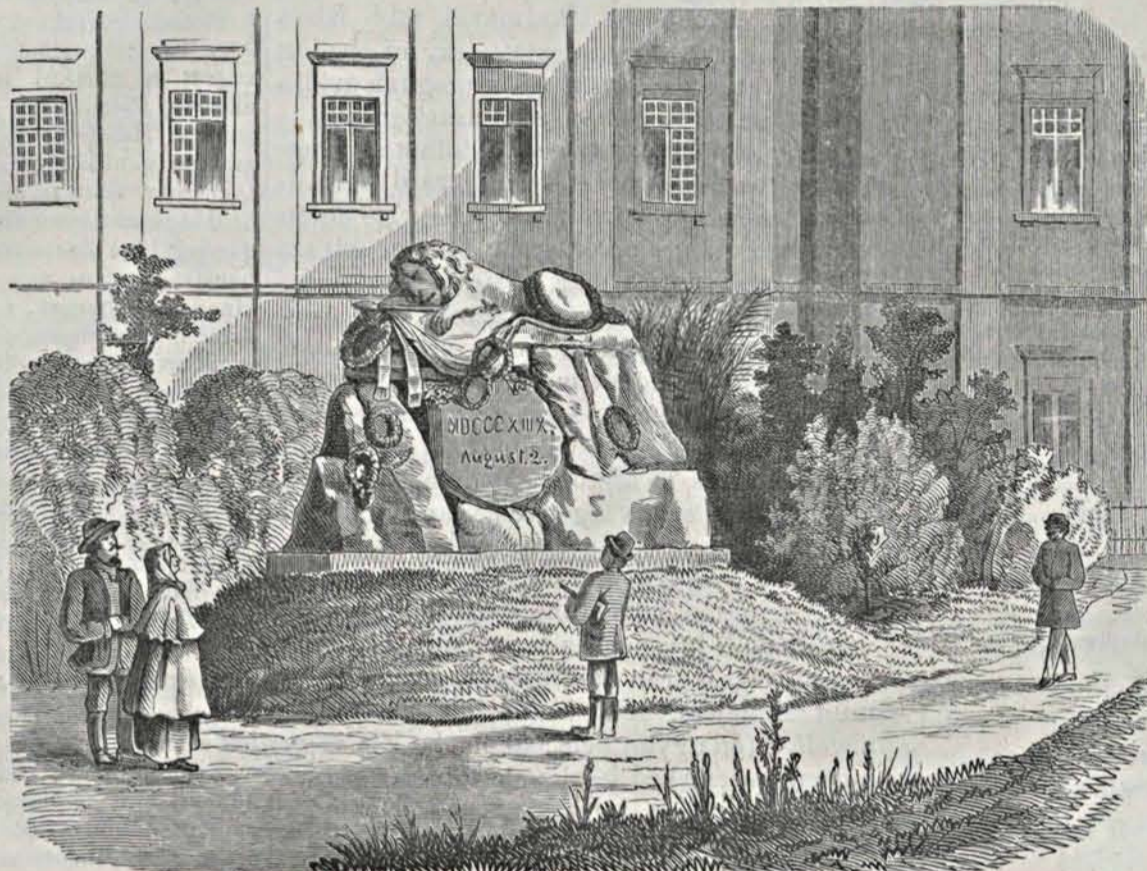
Kora gyermekéveimből leginkább azon sétákra emlékszem vissza édesen, melyeket villás-reggeli előtt jó időben a főutcákon tettem. Ilyenkor mindig az innepi ruhát adták föl, mellettem kísértő társ gyanánt lépdelt Gessie, a szép szobaleány, cipirult arczával, fején csipkés fejkötővel, világoszínű ruhában s csinos fűzőtopánban. Hébe-korba atyus is sétált velünk. S ha ilyenkor egy bolt mellett haladtunk el, s én kíváncsian bámultam a tojásos, narancsos, savanyu ugorkán s almahajon rágióskáló piszkos utozagyarközeiket, apám fölhasználva ez alkalmat, rögtön korszerű tanácsal lépett elő: „Ugy-e bár, Elhard, szeretőnél most köztük lenni? De lásd fiacskám, Isten elefantot és egeret, répat és ananászt is teremtet, épen így különválasztotta a szegény és gazdag embereket, maradjon mindenik ott, hová isten rendelte. Nézd, amaz utozagyarközeik milyen szennyesek és rongyosak! Napjában háromszor kapnak ütleget, s egyszer ennivalót. Azt a néhány centet,“ melyért az a nyomorult falnivalót veszik, vagy koldulták, vagy lopták. Én odahaza nézek két finom narancsos adok, azután számol meg takarékpénztárodban ragyogó forintjaidat, aztán menj el játszani Detler ur Luizkájához. Nini! most kicsiznak erre, nézd mily szép lovai vannak Detler urnak!“ S apám ki nem fogyott volna a beszédből. Jól tudod, Flóriánom, hogy én is figyelmeztettek téged ilyesmire, jókor bele kell csopogtatni az uri gyermekekbe, hogy ne keveredjenek korpa közé. De én még többet tettem, gondosan őriztelek minden helytelen társaságtól, minden rozsz szokástól, mi pedig nagyon nehezen megy ily nagy városban, s apámnak nem is sikerült mindig. Csak egy példát. Kis fazéknak nagy füle, széles szája van, még most is mosolyognom kell, ha csintalanságaim eszembe jutnak.

Buesu volt nálunk, én körülbelül hét éves lehettem. Papánk engem s Piét őcsémet Detler urhoz küldött, hogy Luizkával játsjunk, s egy bábszínházba véle együtt elmenjünk. Gessie szolgálatot állt bennünket. De Luizka ágyban feküdt, sok vajas süteményt evett, s elrontotta a gyomrát. Atyja kárpótlásul a bábszínház helyett megkínált bennünket ribizke befőtél, mazsolával, mandolával, s közünkbe nyomott egy pár fényes stuívert*) s egy színezett utóírást nézegetni. Mig inni s enni való volt előttem, nem sokat törődtem a könyvvel. De midőn a nyalakodásnak vége szakadt, nekem is kedvem jött a képes-könyv nézegetéséhez. Piét pedig — idősebb korában is, ha józan, mindig alattomos, — részegfővel pedig igen ingerlékeny s

*) Cent: egy holland frt századrésze, azaz: egy krajczár
**) Stuívert, holland ezüst pénz, értéke 10 cent.

hirtelen haragu volt. — Piét tehát a maga osz-
talját a zsebébe tömte, s a képes-könyv élébe
tenyerelt; úgy ült ott, s egymásután szedte ki, s
dugdosta széles szájába a mandula és mazsola sze-
meket, kényelmesen né-
zögetve a képeket; ha
én egy lapot gyorsabban
fordítottam el, mint ő
őhaját vala, réam né-
zett, s egyet mordult.
Mivel más háznál nem
akartam dulakodni, ma-
gára hagytam, körülnéz-
tem a szobában, s az
egész házban. Az első
lépcsőn nem találkoztam
senkivel sem, az ur és
asszonya nagy fiakkal
együtt az asztalnál
ültek; az alsó lépcsőn
sem láttam emberi lényt.
Elhatároztam, hogy a ki-
milköző alkalmat nem
szalasztom el, s egyszer
már magamban is kö-
rültekintek a népes bu-
csun. A házak mellett
egészen az utcza szeg-
letéig ovatosan surran-
tam el, onnan pedig
egyenesen a tejiacra
tartottam. A tejes és
komédiás bódék mellett
tolongott a nép, bőho-
czok kiabáltak, papagá-
lyok visítottak, viaszla-
kok hajlongottak, a ver-
lik játszottak, az utca-
gyerkőczök danoltak,
fűtyöltek, magam sem tudtam, hogy mit néztek
meg először. Egy csinosan felöltözött nő, ki egy
sátor ajtajánál a pénztár mellett ült, szavai-
val s integetéseivel olvégre magához csaloga-

láltam folyamokat, hegyeket, kupolákat, pompás
templomokat, s végre oly képeket is, melyeket
csak a felnőttek számára mutogattak, s ezeknél
legtöbbször időztem. Mikor jó tele néztem magam,

Debreceni honvédek. — (Greguss János rajza.)

kimentem. Az eső derékasan zuhogott, de a cső-
dülés még nagyobb volt. Aggódva gondoltam a
hazamenetelre, mert a folytonos zaj annyira elká-
bitott, hogy az utat egészen eltévesztettem. Ek-

Egy öreges ur, ki történetesen közből esett,
kalaplevéve járt jobb és balfélle, hogy a körből
kiszabadulhasson, de sehol sem tudott kibúvó
helyre találni. Egész magaviseletre annyira nevé-

seges volt, hogy ve-
szélyes helyzetemet egy
percze feledve, ő rajta
jóízűen nevettem, mid-
dön egyszerre egyik
leányban Gessie szoba-
leányunkra ismertem.

De mennyire el volt
változva.

A csinos főkötő ki-
bomlott haján rongyok-
ban lógott alá, nem-
csak arca, hanem sze-
mei is étek, a vékony
nedves ruha egészen
hozzátapadt, sáros volt
mindenütt, mint a czi-
pője.

De azért mégis föl-
ismertem, s hangosan
kiáltottam: „Gessie!
Gessie, hallja!” „Uram
Jézus, az urf! Itt!”
kiáltotta, s hozzám
akart jönni, de egy rőt-
szakállu fickó, ki sé-
tánk közben több iz-
ben csipte meg a lány
piros arcát, átölelte,
s így ordított: „po-
kolba az urfíddal, ve-
lem jössz!” Ezzel ma-
gával cipelte, hiába
szabadkozott a leány,
hiába kiáltottam én is,

hogy most bizonyosan meggyil-
kolja szegény Gessiet.

A kör fölbomlott, s az öreg ur szerencsésen
kiszabadult. Egy jószívű tengerész tántorogva

A világosi fegyverletétel, 1849. aug. 13. — (Egykoru rajz után.)

tott, egy pár pénzdarábert betaszított egy sötét
sátorba. Nem bántam meg, hogy ide jutottam, ez
volt az első panoráma, melyet életemben láttam;
bámulya néztem az üvegen keresztül az új világot,

kor szemem egy csapat ifjú legényen s leányon
akadt meg, kik egy kocsmából dalolva özőnlöt-
tek ki. Az utcára érve, tarkázva kört képeztek,
s kézenfogva ugráltak, ujongtak.

közelített felém, egy pálinkás butykost tartott
számhoz, s így szólt: „huzzon egy kortyot belőle
urifiskám, úgy bannak a leányval.” Nem mon-
dattam én sem kétszer, jót ittam a butykosból, a

többit ő üritette ki, aztán az üveget a földre dob-
ván, így folytató: „jőjön, nézzünk be egy sütemé-
nyos boltba.”

Velesé barátinőjével, egy tarka függőnyvel
borított ajtó a tengerész kinyitván, egy világos
terembe léptünk, melyben jobbra és balra kis
különszobák voltak láthatók. Egy ilyen szobácskát
választottunk magunknak. Gyöngéden átölelte a
leánykát, s több ízben ismételte: „lássá urifiska,
így kell a leánynyal banni, nem haragszik az ezért.”
Néhány perc múlva egy tányéron párolgott előt-
tünk a friss vajás sütemény, nem kínáltattam ma-
gamat, jól ettem, azután a forró puncsból is ittam,
míg végre így bucsuzott el tőlem a becsületes ifjú:
„No urifiskám, elég volt már ebből onnyi, most
menjen haza, tisztelem az atyust!” Megint künn
voltam az esőben, sötét volt minden mint a korom,
a sok étel s ital meg is ártott, sirtam, s ebben
találtam könnyebbülésemet.

Ekkor egy csunya öreg asszony lépett hoz-
zám, s behízogó hangon rikácsolá: „Urifiskám,
talán eltévedt, merre lakik, majd hazavezetem.”

„Keyszer-csatorna mellett Van
Lonk-Hasselaar urnál?” vi-
szonzám vaczogva. „Ah, köny-
nyen rákadunk, hanem előbb
meg kell szárítani ezt a ned-
ves ruhát, meg ki kell egy kissé
melegednünk.” Megfogta ke-
zemet, s folyóvíz fecsegve, vi-
gasztalva vezetett sok sötét
utczán keresztül egy régi, ma-
gas házba. Föltepettünk há-
rom emeleten. Az utolsó lép-
csőn egy zsiros kötél szolgált
karfa helyett. A folyosón szu-
rok-sötétség volt, a szű-ette
deszkák ropogtak, irtózatos
félelem szállott meg. Végre
egy igen szegényes, de leg-
alább meleg és világos szobába
jutottunk. Az ágy rongyos fű-
gönye mellől egy beteges em-
ber kíváncsian kukucskált ki.
„No, most már szép kis ur-
fiskám, — mondta az öreg bo-
szorkány — a kabátocskát le-
huzzuk s megszáraztjuk, hát
a mellényke nem nedves?”
Ezt is lehuzzuk. „Le bizony,
sípegett a beteg az ágyból —
még a nadrágoocskát is.” „Hall-
gass”, — kiáltott közbe az
öreg asszony. „Nini, még most
látom, ezüst gombok!” „Le
kell vágni, le kell vágni!” —
okoskodék a férfi, de a nő egy
fenyegető tekintetere elhall-
gatott, s valami szitkot mo-
rogva rejtette fejét párnái kö-
zé. Bátorságom nem akart visz-
szatérni. „Ugyan igyék, ur-
fiskám, egy kis kávécskát,
majd meglátás, milyen jól érzi
utána magát.” S valóban a
kávé nagyon jól esett. „Hát
minden pénztét elköltötte vagy
talán el is vesztette?” Meg-
mondtam neki az igazat, de az
öreg nő erre boszusan rázta
meg ősz fejét. Egy kevés idő
múlva bátorságot vettem ma-
gamnak ama megjegyzésre,
hogy kabátom meglehetősen
megszáradt. Vizsgálva s több ízben körül néze-
getve, simogatta kabátomat, de jó idei habozás
után mégis réam adta, s egy sátoralaku esernyő
alatt minden további kaland nélkül az én nagy
örömmre csakugyan hazavezetett.

Az egész ház fel volt fordulva, mert Piét
öcsémet Deter ur inasa hazakisérvén, ez rólam s
Gessieről egy szót sem tudott mondani. A keresést
már megkezdették, midőn váratlan megérkezésem
minden nyomozást feleslegessé tett. Atyám az
előteremben hallgatta elbeszélésemet, melyet az
öreg asszony nagyító megjegyzésekkel kísért, mid-
dön befejeztem kalandom hí leírását, atyám az
öreg asszonynak nagylelkűleg tiz stuivert adott.
De, mint minden ilyenfajta alsóbb lény, ő sem
elégedett meg e borralalóval. „Ah, uram, — sápi-
tott — odahaza egy haldokló ember kinlódik. . .
Atyám tűzbe akart jönni, de megmondolva magát,
így szólt: „beteg ember? Nohát ennek is adjunk

*) A holland nagyon szeret mindent kicsinyítve fe-
jezni ki.

valamit. Jancsi, hozd föl azt az egy pár viseletes
csizmát! No, fogja, még egészen jó, csak a jobb
sarka van egy kissé félrotörve; viselje egész-
séggel!” A nő rásandalított a csizmára, onnan
apámra hunyorította szemét: „Mit csináljon az
én beteg férjem ez ócska limlommal,” — kiáltott
haragosan, s fölkapván a csizmát, a köveztro
mégiesen dobta le. „Pfüj, pfüj, bizony nem illik
így banni a szegénynyel!” Ezzel dünyögve tipe-
gett el.

„A szemtelen banya! — szólt atyám indula-
tosan, — így utasítvi vissza az ajándékok! Jancsi,
dobb ki azt az ócska csizmát, aztán jöjj föl, majd
kapsz te is egy kis bucsura valót,” — szólt
atyám, s engem haragos szemmel méregetett totó-
tól talpig.

De anyám hősies közbenjárása megmentett,
elég büntetésem volt ezáltal a kiáltól aggodalom.
Másnap reggel a szerencsétlen Gessie az utca-
ajtó előtt a köleposón aluva találtatott. A mint
megérdemelte, elcsapatott. Mikor tarka lábát
zokogva tette föl a kocsira, mosolyogva csiptem

nem jutottunk el.” Atyám nevetésben tört ki,
„még én sem jutottam addig,” válaszolt, „de Men-
dóza ur sem,” — ezzel a vizsgának vége szakadt.
Tíz éves koromban földadtak a latin iskolába,
de erről külön fejezetben szólunk.

(Folyt. köv.)

Önmaguktól hangzó hegyek és sziklák.

Elidegenítőnek, sőt a természet rendével el-
lenkezőnek tűnnék fel a tárgy, ha éphangokat adó,
vagy — költői kifejezéssel élvén — épen beszéző
kövekről vagy sziklákról szólnánk. És mégis van
valami a dologban! Szükségtelen megemlítenem,
hogy nem artikulált hangokról beszélünk, hanem
csakis bizonyos egyforma csengésről, mi akár me-
sterségesen alakított, akár pedig természeti minő-
ségükben levő kövek és sziklákon bizonyos körül-
mények között észrevehető.

Mint hogy az ilyenmű tü-
nemények általában felette rit-
kán fordulnak elő, annál na-
gyobb figyelmet érdemelnek, s
a természetvizsgáló földadta,
hogy e homályos és még ismer-
etlen téren világosságot és ismer-
etet igyekedjék terjeszteni.

A mesterségesen alakított
kövek és sziklák között, mely-
ek hangokat adnak, az első
helyet kétségkívül Egyiptom-
ban a thebai Memnon-szobor,
— melyről hihetőleg minden
művelt ember hallott már va-
lamit, — foglalja el, s ezért
mi is ezzel kezdjük értekezé-
sünket.

Már csaknem két ezredéve
annak, hogy e szobor felébrsz-
tette csodálkozását és bámu-
latát mindazon utazóknak, kik-
nek volt alkalmuk Egyiptomot
nagyszerű építészeti emlékei-
vel felkeresni.

E szobornak közelében,
oldalvást egy második szobor
is vehető észre, mely az előb-
bitől kisebbsége, valamint az
által is különbözik, hogy e
kolosznak talapzata és különö-
sen két lábára nincs felira-
tokkal borítva, mint az előb-
beni.

Mindkét szobor rendkívüli
nagysága által már nagy tá-
volból magára vonja a figyel-
met. Eredetileg egy darab
sziklából voltak faragva. A
Nilus folyásával párhuzamban
állanak; a déli kolosz ábrázata
szerfölött el van csúfítva, csak
a fejlődésnek egy része s a fü-
lek maradtak épen; a mell, de-
rék és még egy része a testnek
nem egyéb egyenetlen felszínű
durva kőnél, mi azonban ke-
vésbé készakaratos megcsou-
kítás, mint inkább az idők ha-
tása következményének látszik.
Mindkét kolosz alapanyaga
durva homokkő, melynek sötét

Világos vár és a világos tér. — (Kaleli Gusztáv rajza.)

meg arcát, így szólván: „így bannak a leánynyal!”
Apámnak e megjegyzésem nagyon megtetszett.

Lásd, Flóriánom, ezt már én nem helyesen
tettem. Te, hála az én örökösémnek, csak tizen-
hét éves korodban tudtad meg, hogy e földön
kétféle embernek lakozik.

Az elemi tanulmányokra magántanítók oktat-
tak, a számtanra különösen egy Mendóza nevű
portugál zsidó tanított; mert apám nézete szerint
a számokban a zsidókat illeti az első hely. Még
most is magam előtt látom azt a kis alacsony,
csontos emberkét okos szemével, s élénken emlé-
kezem vissza egy vizsgámra, melylyel atyám előtt
dícselkedett. Mikor a legtöbb kérdésre kitűnően
feleltem, atyám így szólt: „most már hadd én
adjak föl a kis ezermesternek egy kérdést! Vigyázz,
eszeden járj Elhard! Ha egy font kávé tizennyolcz
stuivertbe kerül, mi lesz egy horló heringnek az
ára?” Hiába törtem fejemet, természetesen, hogy nem
találhattam ki, végre elpirulva így menttettem ki
magamat: „még ezt nem tanultuk, bizonyosan
lánczos törtszámmal kell kidolgozni, még idáig

színet a tudósok az egyiptomi expedíció alkalmá-
val a nap melegsége behatásának tulajdonították,
mi azonban inkább a kő dús vastartalmától származottnak látszik.

Az északi kolosz, vagyis a tulajdonképeni
Memnon-szobor, a melyről itt szólni fogunk, a
mely t. i. hangokat ad, a délitől leginkább azáltal
különbözik, hogy e kolosz alsó lábára telve van
feliratokkal, göröggeleg úgy, mint rómaiak, melyek
kiseb vagy nagyobb mértékben épségben marad-
tak fenn, olvashatók s a nyelvészeknek sok fejto-
résre szolgáltatnak alkalmat.

Mig a déli kolosz fejetetejétől lábáraig
egyetlen egy darabból áll, az északit két részből
összetoldottnak látjuk, melyek közül az egyik rész
lábától térdeig terjed, s egy összefüggő egészet
képez; a másik rész képezi a felső testrészt s 13
darabból van összeállítva, melyek 5 rétegben fe-
kűsznek egymás felett. Azonban e darabok az alsó
féllel nem ugyanazon egy anyagból valók, hanem
ide már olyan homokkővet használtak, mint a mi-
lyenből Theba templomai és palotái építettek.

Eltökintve e szobor történelmi szereplésétől, már egyedül ezen körülményből is észrevehetjük, hogy felső része későbbi időben, a szobor felállításán után sok idő múlva javították ki, mivel a régi egyiptomi építésznek azon sajtósága volt, hogy minden szoborban, bármily nagy lett legyen is az, csak egyetlen egy darab kőből készítette. A két kolosz most már nem is áll többé eredeti függőleges állásában, hanem kissé egymás irányába s ugyancsak kissé hátrafelé hajlott.

A déli szobor talpatán egy része a földre süllyedt s egy sor szép metszetű hieroglifával van fedve. Az alak egy, mindkét oldalán virágokkal ékített trónon ül, mely szinte hieroglifákkal van borítva. Oldalai csonkák s lábának hegyei is csaknem egészen letördültek.

Valóban bámulatos e szobor magassága; lábától fejkéig tetőig 48 láb, csupán talpatokat pedig 12 láb magas. A vállak szélessége meghaladja a 19, a középső ujja a 4¹/₂ lábát. Megközelítőleg az egész tömeg súlya 26,119 mázsa és 85 fontra becsültetett. Mily erő szükséges volt ekkora szikladarabnak az alkalmas helyre hozatalára, s mily erőfeszítésbe került ez? különösen ha megdölnök, hogy amaz ósidőkben, mikor e szobrok felállítottak, egy tulajdonképeni gép sem létezett még.

Az északi szobor is részben a Nilus iszapjával van fedve. A trón, melyen ül, a déliével tökéletesen megegyez, s csak a rajta levő hieroglifák térnek el amazétól.

Hogy ezen kolosz két részből áll, melyek közül a felsőbb valószínűleg későbbi időben állítottatott feljé, felette nevezetes körülmény, s már rég idő óta kutatták azon erőt, mely oly óriási köteget két részre roszteni bírt. Az ez irányban tett kutatások között a legtöbb valószínűség azon vélemény bír, hogy az egy földindulás következtében történtek. Ez állítást némely jejegyzetek, melyek különbözően Strabon és Pausaniasnak köszönhetünk, hathatósan támogatják. Az előbbi utazási közben Egyiptomot is fölkereste, az időt ugyan, hogy mikor, pontosan meg nem határozhatjuk, de annyi bizonyos, hogy ez utazás kevéssel Krisztus sz. e. mintegy 18—7 évvel történt. Strabon a két koloszról következőket ír: „Az egyik egészen ép, de a másik közepén kettévált, felső része a monda szerint egy földrengés alkalmával megropogt és ledőlt.“ Pausanias, ki e koloszokat 150 évvel később látta s vizsgálta meg, azt jegyzi meg róla, hogy felső része, fejtől teste középig széttrétegedt ledült és a földön hever, de az alsó részt egyenesen ülve találta. Pausanias Egyiptomot Hadrián császár uralkodásának vége felé utazta be; ezen császár maga is felkereste e nagyszerű épületei által kitűnő tartományt s 130-ban Krisztus sz. u. Thebában is megfordult, hol azonban a Memnon-szobrot már a földön heverve találta. Azon időben e kolosz szétadását a vad perzsa királynak Kambyesnek tulajdonították. Pausanias is hódol e véleménynek, ezenkívül van a szobron több felirat is, melyek Hadrián császár idejéből származnak s csaknem ugyanezen állítást igazolják. Ezek között legnevezetesebb a bal szobron levő huszonegyedik felirat, mely így hangzik: „Engemet, e követ, Coisch király képre alakítottam, Kambyes megsejtette. Azelött szavam fájdalompanasz volt, Memnon halálát siratva; ezt vette el tőlem Kambyes, azért most csak artikuláltnál s bizonytalan hangokat tudok adni, az előbbi tökéletesnek maradékát.“

E hagyományok szerint 500 év merült a feledés tengerébe a szobor szétválása óta, midőn Strabon azokat felkereste, de az őt kalauzó vezető óvakodtak a romlás okozójául a fennemített perzsa királyt állítani. Ámbar beszéltek róla, hogy Thebában volt, s hogy ezen díszes város emlékeinek legnagyobb részét elpusztította, de a Memnon-szobrot nem számították ezekhez, érthetően megmagyarázva, hogy azt egy heves földingás törte ketté. Valószínűleg ez nem sokkal Strabon látogatása előtt történt. Eusebius az, ki e dologról még megemlékezik és azt a 88-dik Olympiád és Augustus uralkodásának 16 évére, Krisztus sz. u. a 27-ik évre teszi. Theba városa ekkor sokat szenvedett földingások következtében, s kétségkívül vele együtt a körülé levő régi emlékek is rendkívül sok sörrelment szenvedtek. Hogy a Memnon-szobor is, borszortó nagysága s tömör építése dacára, ekkor törhetett ketté, ezt könnyű kimagyarázni, ha a szobrok alapanyagát vesszük figyelembe. Már említtettük, hogy ez nem egyéb durva homokkőből, mely az idők folyamában, éjszaka a harmatnak és nedvességnek, nappal pedig az afrikai nap hevének kitéve lévén, megropogott és megtöröredett. Talán már akkor volt valami ilyes

észre nem vehető repedés a kővön, mikor abból a Memnon-szobrot készítették, mely a következő időben, a 15—16-ik században mindinkább szélesbedett és mélybedett. Azonkívül figyelembe veendő az is, hogy a kolosz talpatza nem azonos anyagánál fogva meghajlott, úgy hogy a szobor ennek következtében nem egészen függőleges állást foglalt el. Ezután történthetett az, hogy valamely erősebb földingás vagy rázkódás következtében a szobor felső része tökéletesen letört és a földre zuhant. Már előbb említettük, hogy azon korszakban, mely Egyiptomnak római uralom alá kerülésétől Hadrián császár uralkodásáig terjed, csak alsó része állott a Memnon szobornak, s hogy felső része, mely most 5 rétegből áll, még nem volt kivitva. A régiek írásában nem találunk arról említést, hogy ki javította ki; csak annyi bizonyos, hogy azon idő után történt, mikor Hadrián Egyiptomot meglátogatta. Heeren érdeme az, hogy azon számos okokkal indokolt véleményt nyilvánít, miszerint a javítás Septimius Severus uralkodása alatt történthetett, s valóban csakis ez lehet. Mert miután, mint láttuk, körülbelül Krisztus sz. u. 27 évvel valószínűleg földingás következtében, közepén kettévált, mintegy 203 év telt el, mielőtt ismét felállítottat volna. És épen azon két korszak közötti idő az, melyben számos archeológus, — kik közt Letronne méltán foglalja el az első helyet — véleménye szerint Memnon szobrának hangja felette erősen és gyakran hallatszott. Ámbar állították azt is, hogy az azon időben élő írők sokat beszéltek a hangokat adó Memnon-szoborról, de mindez csak téves jegyzeteket alapul, s most már bizonyos, hogy Strabon volt az első, ki arról említést tőn. Ez időtől fogva mind tovább és tovább terjedt a szobor híre, s a római uralom idejében tetőpontját érte el. Tacitus, midőn Egyiptom csodáit megemlékezik, a Memnon-szobrot a piramisokkal egyelő rangunkal állítja. Hasonlólag beszélnek Lucian, Alciphron és Spartianus. A Memnon-szobor elhomályosította végre Thebe minden más emlékoszlópai és épületét. Ha szava már azon idők előtt is hallatszott volna, mielőtt Egyiptom római provinciává lett, akkor Herodot, Diodorus Siculus, kik utazásaiak közben mindketten meglátogatták Egyiptomot, bizonyosan beszélnek arról.

Annnyit azonban állíthatunk, hogy a hangzó Memnon-szobor csak kevéssel azon időelőtt, melyben a rómaiak Egyiptomot meghódították, vonta magára a közfigyelmet, s különösen azon 40 évet tartalmazó időszakban, mely Diodor utazásait Strabonétól elválasztja. Ez utóbbi a két koloszjt így írja le: „Az egyik ép, de a másik közepén kettévált, felső része lezuhant, mondják földingás következtében. Mondják azt is, hogy régento magától hangokat isadott, hasonló ahhoz, mint mikor a szobor alsó részére, mely még a trónon ül, kalapáccsal ráütnek. A mi engemet illet, így beszélt el tovább Strabon, a ki Aelius Gallus társaságában látogatta meg e szobrot, a korai órákban — azaz: napkeltekor — valóban olyas hangokat véltem hallani. Hogy a hang a talapatból vagy a koloszból magából jött-e, azt nem mondhatom meg; minthogy okát sem tudom, jobb lesz mindenkinek saját véleményét követni ebben, mint biztosan állítani, hogy e kövek képesek volna maguktól hangokat adni.“

E leírásból kitűnik, hogy a két kolosznak Strabon szemei előtt csaknem ugyanegy jelentsége volt. A hang felől, mely napkeltekor szokott hallatszani, nincs magával tisztában. Azon időben a hangot adó kolosznak még nem volt külön neve; mily egészen másképp alakulnak a dolgok egy század lefolyása alatt! Már ekkor csak a hangot adó koloszról beszéltek, mely egész Egyiptomban csakhamar csudalattárgyává vált, Memnonnak neveztek el. Auróra fiának, ki csodálatos módon köszönti anyját. — Különösen a Memnon szobron levő feliratokban nevezetes körülmény az, hogy azok Septimius Severus uralkodásának idejében megszűnnek s egyet sem ismernek, mely későbbi időből származnak. A hir tehát, melyre a kolosz eddigél verődött, azon időben szűnhetett meg vagy legalább szorult kisebb körre, mikor kijavították. Hogy mint lehetne ezt kimagyarázni, a fölött még homály dereng; Letronne azt mondja, hogy még előbb kimagyarázandó a kolosz hallgatásának oka azon időben, mikor még az egész valóságában állott, valamint elhallgatásának oka. Egy más feltűnő körülmény a feliratokat illetőleg az, hogy köztük Septimius Severus neve nem található, sem pedig olyan, mely a szobor javítására vonatkoznék. Letronne itt bizonyos összefüggést vél a pogányságnak a keresztény vallás elleni harcával, s ezen utóbbinak elterjedésével, találni, s ezen tényekből vél valamit felvilágosíthatni.

A kijavítás mindenesetre oly számos nehézségek és áldozatokkal volt összekötve, hogy ahhoz csak nagy érdeket ösztönözhetett akármely fejedelmnek. Hogy ki tehetette ezt? Septimius Severus jellemrajza adhat talán némi felvilágosítást.

Nevezetesen ezen császár nyílt ellensége volt a felmerült keresztény vallásnak s buzgó követője Serapis tiszteletének. Midőn 202-ben Egyiptomba jött, egy kibocsátványban megtiltotta, ámbár minden következmény nélkül, a keresztény vallás terjedését, ellenben nagyon sokat fáradozott azon, hogy azon templomok, melyekben Serapis tiszteletet, s melyek romokban heverték, ismét felépítesse, s azt vélve, ha ezt teszi a Memnon-szoborral is, az czélját nagyon előre fogná mozdítani, semmi áldozatot sem kímélt, hogy ennek kijavítása a lehető leghamarabb végrehajtsák. Mi történt midőn elkészült? A kolosz hallgatott, még a császár jelenlétében is. E gonosz következménye oly nagy költségre került munkájának magyarázása ki valószínűleg a későbbi időkből származó feliratok hiányát is, melyek a császár jelenléte és a dologra vonatkozóan; inkább emléket is ki akarták tántartani, mivel általa oly rutul megcsalattak.

E vizsgálatokat, melyek inkább csak archeológusokat érdekelnek, elhagyva, ezentúl a Memnon-szobornak csakis phisikai viszonyait és nevezetesen eredetét, valamint a hangok nemét és módját vesszük közelebbi vizsgálat alá. (Vége követ.)

Az ember rabszolgái az állatok közül.

Mi az erkölcsi világban történik, nagyrészt a természetben is előfordul.

A világ rendje szerint alázzal meghajlik a gyengébb a hatalmasabb előtt, de megérezeti zarnok hatalmát a gyengébbel!

A természet óriási erőtől szintugy meghajol az ember, s alázzal fogadja annak csapásait, és a természet nem is késik hatalmát éreztetni az emberrel: lesújtja villámával, eltemeti leomló hegy-sziklaival, elnyelje a kettévált föld érvényét, megfullasztja az áradó folyóval, megmérgezi a fejedező ártalmas gázokkal, ráküldi a sarki hideget, hogy megfagyjon, és az ember csak úgy lézeng az ezerféle veszedelmek közt, melyeket a természet találekönysége vesztére kidöngöl!

De a föld többi lényei felett az ember uralkodik.

Ha felülmúlja is őt egyik-másik nagyságban és testi erőben, le tudja az ember mindegyiket győzni esze által. És az ember használja is e rendkívüli hatalmát. Az ember uralma az állatok felett, eszének legszebb bizonyítéka. — Már a mit az ember az állatokból használhat: húsát, zsírját, csontját, fogát, körmét, szarvát, vérért, bőrét, szőrért, tollát, tojását, fészket, azt megnyeri magának, a hol találja, fegyverrel, törrel, halóval s ezerféle más módon. Felhozza a gyöngyöt a tenger mélyéből; lelvi a sast az ég közeléből, elhozza a bána zsirját és halcsontját a sarki tenger jégborította vizeiről, megfosztja a struccot tollaitól a pusztá forró homokján. De nem ezekről akarok szólni.

Sok állatot hatalmába kerített; megfosztotta szabadságától, ápolja, szaporítja, jól tartja, hogy aztán leölje vagy rendszeresen kizsákmányolja.

Másokat arra kényszerít, hogy természeti tevékenységüket az ő hasznára fordítsák, vagy éppen mesterséggel tanít be bizonyos teendőkre, s kényszeríti, hogy azokat is az ő javára gyakorolják. Ezek már valóságos rabszolgák, a szó teljes értelmében. Lássuk, hányféle és milyen rabszolgákat tart az ember.

Számuk nem csekély, foglalatosságuk is igen különböző, és míg némelyiknek csak egyféle teendő jutott, másnak többféle hivatalban kell szerepelnie.

Gyárnoki minőségben dolgozik számára a mész és a selymér. A mész mézet és viaszt készít számára, a selymér selymet fon. Világító szolga gyanánt, lámpást hordozván előtte szolgál a világító szökcsér (Elater noctilua). Valóságos szolgaszerepet visz a ló, a szamar és ezeknek korcsivalók az öszvér, majd az egész világon; az ökör, néha a tehén is; a bivaly Kelet-Indiában, Törökországban, Oláhországban, Magyarban és déli Olaszországban; a yak (bos gruniens) Tibetben; a jöreményfoki bivaly (bos caffer); az írámszarvas Laplandban és Szibériában, huzván méltóságuk szerint, hol az ekét, hol a taligát vagy terhes szekeret, hol a díszhintót, mint a nemes ló, vagy a lapp és szamojed szánját, mint az írást. Az öszvér Spanyolországban a gyaloghintót vonja. Az eb huzza itt-ott, magában vagy gazdájának segítve, a taligát, és a grönlandi eszkimónak, a kamcsadálnak egyedüli húzó mar-

hája. Kivételképen a kecskét is befogják, leginkább gyermek szekérbe. A szarvas, a bölény (mielőtt kipusztult), a tarka cebra is szerepeltek már hatalmas urak díszgattyájaként. A láma Dél-Amerikában csak terhet hord, a tevé egy és két púpos, terhet is, utazót is hordoz; az elefánt az ekét huzza, és míg teherhordásban ritkítja pártját, a hatalmas radsah pompás menzest alatt büszkélkedik a hátán.

Teherhordók még a szamar, öszvér, ló, — a paripa méltóságban is szerepelnek a mellett. Még a juhász számaron, az öszvér már külön lovasra talál, míg a ló és az elefánt még a csatába is hordják urakat, sőt ez utolsó a hajdankorban s Indiában most is mint önálló harcász részesült a nap dícsőségében. Dél-Afrikában, talán másutt is, még a bivaly is lovasat fogad hátára, két hontentottot is egyszerre.

Mások az ember halászatában, vadászatában vesznek részt. Némelykor csak kopó minőségében, azaz: felkeresik, csalják, hajtják az elejtendő vadat. Így sok énekes madár kalitkában kirakva, sőt néha hogy természete ellen nappal is hallassa énekét, megvakítva (mint a fűrj, pinyt), akaratlanul s öntudatlanul csalogatja hívó hangjával pajtáit a madársz hajójába vagy lépcsőzészére. De csúfabb szerepe jut a bagolyoknak. Ő neki védtelen gyunytréjű kell szolgálni a fúrge apró madaraknak, kik csufolódva, pajzánkodva gyűlnek körülte, míg a vadász csöve őket pajkosságukért megbünteti. — A menyét már valóságos kopó, ő a házi nyulat meneteiből kiugrasztja, a kutya pedig különféle fajai szerint a vadat majd csak kifürkészi, majd hajtja is. Halászok: a kormorán (halász-madár) Kínában, melynek rézkarikát tesznek a nyakára, hogy az elfogott halat mindjárt el ne nyelhesse, — és a vidra.

Vadászok: a sólyom, melyet mesterséges módon tanítanak be a lég szárnyasai üldözésére, elejtésére. A leopárd, mely Kelet-Indiában a gazella s antilope vadászatára tanítatik be, és használják. A kutya-fajok közül pedig az agár be is végzi a vadászatot elfogván a nyulat.

A rendőr szerepét sokan viszik. Halastavakba egykét csukát bocsátanak, hogy a többi halak tulajdon vadászatára tanítatik be, és használják. A kutya-fajok közül pedig az agár be is végzi a vadászatot elfogván a nyulat.

A rendőr szerepét sokan viszik. Halastavakba egykét csukát bocsátanak, hogy a többi halak tulajdon vadászatára tanítatik be, és használják. A kutya-fajok közül pedig az agár be is végzi a vadászatot elfogván a nyulat.

Ór minőségében, védelmezvén a rábizott jószágot, szolgálják: déli Amerikában egy madár (Chauna Chavaria), melynek szárnyain a könyök-hajlások négy körme van, ezt a többi szárnyasok között a majorkokban tartják, hogy azokat a rabló-madarak elven védje. A komondor házuunkat, a kuvasz juhnyájainkat őrzi.

Szébszí mütétrek szorítottak a pióca, és szolgálatát oly jól végzi, hogy minden akaratossága dacára, nem sikerült őt eddig mellőzni és valami gúpezet által pótolni. A vörös hangya is használtatott már szébszí mütétrek, és egy sáskafajt (Deutium verucivorus), mely nálunk is közönséges, Svédországban a földnépe arra használja, hogy vele az újakon termő szemölcsöket leharapdálataja.

Némelyeknek az időt kell jósolniuk és azért tartanak fogságban, mint a pióca, csik, házi pók, a levélbeka. A keresztcsókának pedig valóságos jósoként kell működnie, vele huzatnak fel balga, hiszékeny emberek számokat, melyek a sorsjátékban ternő nyereandek.

Mulatságára is tart az ember állatokat, s különféle minőségben kell tehetségük szerint ahöz járulniok. Némelyek zenészek. Már a tücsök is, bármily keveset ért is a zenéhez, mégis Velencében szittyóbból font kalitkában tartják, hogy egyhangu czirpésével gazdáját felvidítsa. De valódi zenészek már az éneklő madarak, az erdő és mező kedves dalosai, melyeknek égi tudományok szomorú rabságot szerez. Sok csak eredeti dallam-mint zengi el, mások mint a tengicz, pirók, csiz és a rabszolgaságban született, nevelt és kimúló kanári madár különös nótákra mesterséggel is tanítottak be. A gerlicze turbékolásával, a kacagzó

galamb kacagással kénytelen mulattatni gazdáját. A papagálynak, szajkónak, seregélynek, hollónak még az emberi nyelvet is meg kell tanulnia.

De még ez mind nem elég. Az embernek bohócz is kell udvarában. Megtánítva még a bohát is mindenféle mesterségre. Indiában, Egyiptomban, Észak-Amerikában a mérges kigyóknak is táncolniok kell a mester sipja szerint. A kanári madárnak, hollónak, házi nyulnak, kecskének, de főképp a medvének, ebnek, és a bohóczok mintaképének, a majomnak, be kell tanulni mindenféle mesterségeket, tánczot, utánzásokat, s tudományát ura parancsára mutogatni. Sőt még a komoly elefántnak is meg kell hajolnia, és mindenféle, néha nyaktörő gyakorlatokat véghez vinni, ha parancsolják.

Másoknak könnyebb szolgálat jutott; nem dolgoznak, hasonlítanak nagy urak aranyruhás, renyhe cselódségéhez, melyek csak jelenlétük által emelik az urilak pompáját; diszceselődnek. Ilyen az az aranyhal és a hattyu, melyek a kerti tavat, a páva, a gyöngygyök, melyek az udvart, a tarka tollu ára és papagály, melyek a dísztermet ékesítik.

De az állatok szomorú rabszolgaságát némileg kármentesíti a barátságos hajlandóság, melylyel az ember e rabszolgáit többnyire viseltetik. A gyermek már, minden birtokában került állathoz, legyen az bár egy haszontalan veréb vagy ürge, gyöngyéd barátsággal viseltetik. De a felnött embernél is néha valóságos barátság fejlődik ki, különösen lóva és kutyája iránt, mely utolsó ugyis, mint láttuk, valóságos mindenes, és a legtöbb szolgai minőségben szerepel.

Stoy Jakab irataiból.

Egy költemény Palóczy Lászlótól.

Palóczy László siremlékét a hó 2-án leplezték le Miskolcon. Lapiaink örömmel vették tudomásul az innepélyt, mely „a haza háljájára országgyűlésileg érdemesített“ kitűnő emberünknek volt szentelve, s midőn minden lap érinti ez alkalommal — néhány szóval legalább — tetteit, munkásságát: mi sem akarunk elmaradni s bemutatjuk Palóczyt azon oldaláról, a melyikről eddigél senki nem ismerte, vagy legalább nem említette. Értjük ezalatt irodalmi munkásságát, mely ha kevése terjedt is külsőleg, de működésének korát tekintve, mégis felhívja figyelmünket.

A múlt század utolsó s a jelennek első tizedében elhallgattatott az irodalomban minden lelkes hang, minden szabad szó. A Martinovics-összeesküvés magával sodorta iroink legnagyobb s legtekintélyesebb részét, úgy hogy 1794. után alig volt irodalom. A kik szabadon voltak, azok a megfélemlítés miatt nem mertek mást írni, mint gazdasági s egyéb szakmunkákat s legtöbnyire érzélgős alkalmiatin ódákat, a mik a nemzetre erős benyomással nem lehettek. Hírlap — legalább Pesten — nem volt, s ekkor 1806-ban indított meg egy fiatal, s még ekkor ismeretlen írói nevű ember Kiscsoltói Ragályi Tamás, „Segítő“ cím alatt egy „hónapos írást a szépnepk előmozdítására“ Pesten, mely folyóirat I. kötete 1 darabjának tekintélyes részét Palóczy László állította ki.

Mi csak az I. füzetet láttuk e vállalatból, de ha csupán e füzetet dolgozott is: mégis láthatjuk ebből, hogy Palóczy ahhoz az ifjú lelkesültség melegével csatlakozott, abba a következő dolgozatokat adván: *A hazai nyelv csinostitáshoz* (9—14 lap), mely egy érzelmentjes felhívást tartalmaz az írókhoz; *A barátság*hoz című költemény, melyet alább közlünk; továbbá *Barátságos ídvelés* hasonlóképp költemény, s ha nem családunk: *Buzdítás a vigadóásra* című költemény is (20—27 lap) Bölöni László név alatt töle került ki.

Nem arról van itt szó, hogy munkássága hat tized multával megüti-e a mértéket, hanem arról, hogy őt mint méltánylatot érdemlő író utatathatjuk be azon körből, midőn még Kaczinycy sem mert nyilvánosan ismét fellépni, nehogy újra börtön legyen díja az irodalom körüli fáradozásának.

És most közöljük itt egy kis versét az említett vállalatból.

A barátság.

Barátság! Barátság! Édes
Nevezet! Nem e nevelés
Földnek vagy Te lakosai!

Mézel lelkeknek éleszi
Új örömekre öbroszi,
S szenvedneket le mossa!

Ha a halottas harangok
Megkondulnak, s a fúhangok
Szemeinkről lehallnak:

Akkor ama jobb hazában
Barátink térsasságban
Érzésink megújulnak.

Közi: Bodó L.

Az 1811-dik esztendőről.

(Mező István ref. prédikátor jegyzése.)

Augsburgban a szőlőtőkék másodsor virágoztak, gerezeók nőttek, melyeknek szemei az elsőbőknel kisebbek, de mégis ennyivalók voltak. Sok cseresznyefák mind a kertekben, mind az erdőben másodsor hoztak gyümölcsöt. Azokon a földeseken, melyeken nyáron a kendermag elhullott, új kender nevedkedett. A hamburgi piacra novemberben sok földieper vitetett fel árulni. Ez ugyan nagy ritkaság, de ilyenek ezelőtt is estek. 1186-ik évben oly meleg volt, hogy januárban az előfák virágoztak, februárban a madarak tojtak, az almák elég nagyok voltak. Május végén Thüringiában az aratás elvégződött, augusztusban a szüret is, és jó mustot lehetett inni. — 1397-ben a Rhenus és Keleti-tenger mellett arattak.

Közönségesen mindenütt igen bőv termés volt, ámbár sok helyeken ezaz esztendő igen heves volt, úgy hogy Moszkauban a thermometer 32 fokra ment fel. De egyszersmind sok helyeken nagy égi háborúk és visszakadások voltak, itt Magyarországon is, másutt még nagyobbak. Legrettenetesebb felhőszakadás volt Nápolyban szeptember 20-án. A folyók kiáradván, mint a Deucalion özöne, a környeket elborították. Az eső a hegyekről patak módjára szakadt, 40, sőt 50 lábnyira haladták fölül a folyók partjait. Bojano nevű szép és népes várost iszapall vagy behordták, hogy sok ezer emberek küldettek a házaknak a sár közzül való kitisztítására, a város közepén levő domb a várkastélyval együtt összeomlott. A Limosani mellett volt négyezerléteü kövekkel csinált erős hid is nagy ropogással összeomlott. — Erről a párisi „Moniteur“ újság azt írta, hogy sokkal több kárt okozott, mint az 1805-ki földindulás, mivel az minden terméseiket elhordta, házakat, élőfákat elcsopret, sok ember, sok állat a vízbe fullt.

Közi Hajdú Lajos.

Egy veleg.

„(A nő-emancipáció) Skótszországban új lendületben van, és pedig az állami kincstárnok (pénzügyminiszter) egy intézkedése következtében, ki a kocsisokra külön adót vetett, melyet, természetesen, a kocsisok gazdái fizetnek. A takarékos skótok ez adó alól úgy búnnak ki, hogy a törvényben „férfi-kocsis“ (coachman) említtetik, ők tehát „nő-kocsis (coach-woman) tartanak, s most Edinburghban tarka ruhás, nyalka nők hajtának a fogatokban. Az egész dolog csak a nyugati nyelvek azon fölösleges szabályosságából származik, hogy a neketek mindig megkülönböztetik a nevekben is. A magyarban már ilyen nem történhetnék, mert a kocsis csak kocsis marad, akár férfi, akár asszony.

„(Egy új Peabody.) Peabodynak — a nagy jöltevének — megint akadt egy utánzója. Közélebb Josiah Mason birminghami lakos ajándékozott az erdingtoni árvaháznak 260,000 ftooskát (2,600,000 forint), tehát annyit, mennyit Peabody London szegényeinek. Különös, hogy az emberiség e kiváló jöltevéi: Peabody és Mason, mindketten 1795. februárban születtek. Az utóbbi 1858-ban kezdte meg szerény adakozásait; de bőkezűsége napról napra emelkedett, s míg 1862-ben már huszonhat özveg számúra alapítványt tett, s 300 árvának épületet emeltetett. Ez az árvaház óriási nagy tért foglal el Erdingtonban, Sutton közelében. Az építés 60,000 font sterlingbe került, az alap hozzá-tartozóival együtt két millió forintba; az intézetnek jelenleg százezer forint évi jövedelme van. A gyermekeket csak a szentírásból tanítják, a káté ki van zárva. — A gazdagok ily nemes szenvedélye megérdemli, hogy magasztalassék.

„(Lázítás.) Dijonban azt állította egy timár, hogy a francia költségvetés bankjegyeinek magsága olyan, mint a helybeli sz. Benignus templom-tornya. Ezt lázításnak tekinték, s timárt elfogták. De a bírál előtt is állhatatosan megmaradt állítása mellett és fölmelték, mert a bírál egy kis kiszámítást tévén, arra a meggyőződésre jutottak, hogy 1000 darab ezer-frankos bankjegy 10 centi-

meternyi magasságu halmaz, s így — a francia költségvetést kerekesszám 2 milliárdra vévén, ennek bankjegyei 200 meternyi magasságra rugnának, sz. Benignus tornyá pedig — a hivatalos mérés szerint — csak 92 és fél méter. Ekkép a timárnak magasabb tornyot kell keresni.

(Egy érdekes régiség feltalálásáról.) A debreczeni főiskolának bojtji lakos Fekete P. János, az ottani ref. lelkész, Csillag Lajos ur közbenjárása folytán, — egy ritka szépségű és nagybecsű kőbaltát ajándékozott, mely kőkorszakbeli eredetű, de annak az újabb szakából, midőn már az ember kőből készült fegyvereinek és szerszámainak nemcsak szabályosabb idomot tudott adni, hanem azoknak kisimításához és kicsiszolásához is jól értett. — Erdekes e régiség találásának története: Nagy-Kerekiben egy világtalan idős leány a bojtjak közül némelyekkel elhitette, hogy a Pör-dombján, mely a bojtji és városi határba esik, három kád arany van elásva, s mindenki kád egy-egy arany bárányval van megnyomtatva, melyeknek mindegyike egy mászát nyom. Kilencez ember tehát vállalkozott 1863-ban, s miután az urasági tisztól reá engedelmet nyertek, hozzá kezdtek a domb ásásához. Csakhamar épületromok, kőboltozatra akadtak; kevéssel lejjebb mind egyaránt feketett óriási emberi csontváza, azután egy nagy tulokkoponyára, mely inkább hasonlított a bivaly, mint az ökor koponyájához, 14 öl mélységben pedig, midőn már a víz miatt nem lehetett tovább ásni, találtak ezen kőbaltát. Azután a nagy gödröt egészen be kellett temetnők, s minden csontot visszahányták. A baltát a fenevezett Fekete P. János nem adta senkinek; nem — mondá — hadd lássák meg az unokái is, mily bolond volt ő egyszer, mikor kincsésásra vállalkozott; a főiskola számára azonban egész készséggel átadta.

(Aza nagy vasúti kongresszus), mely Bécsben ülésezett, 77 vaspályát képviselt 3400 mérföld hosszúságban. Az idetartozó pályáknál van 6000 gőzmozdony és 200,000 kocsi. Évenkénti forgalmuk 100 millió ember és 1500 millió mázsa teher. E vasutak Európa összes vasutainak egy negyedrészét és az egész világ vasutainak egy hetedrészét teszik, képviselve 2500 millió ft. tőkét.

(Statistikai kimutatás Magyarország gazdaságáról.) Wágner László a gazdaságtan tanára a budai kir. József-műegyetemen Magyarország évi termeléséről a következő adatokat állítja össze: Magyarország 3132 □ mérföldnyi termőföldön 10 éves átlag szerint, a vetőmag levonása után termel évenként mintegy 169 millió mérő gabonát, vagyis szemes életet. Ha fölteszük, hogy a gabona fejenként s évenként 2 1/2 mérő, mely mennyiséget a német tudósok elégséges élelem gyanánt szoktak fölvenni — nálunk azonban a fogyasztás jóval nagyobb, — akkor Magyarhon 9,890,000 főnyi lakossága évenként 23,700,000 mérő gabonát fogyaszt; ha az ezenfölül fogyasztás alá kerülő mennyiséget számba vesszük is, a 169 millió mérőnyi évi termésből még ugyancsak volna mit kivinni. A gumós és hüvelyes vetemények évenkénti termelése is tetemes, Magyarország 16 millió mérő burgonyát s 2 1/2 millió mérő hüvelyes veteményeket termel; repét 1 1/2 és gyümölcsöt 4 1/2 millió mérő. A bortermelés megközelíti a 14 mill. akót évenként. Az évi fatermelés mintegy 11 millió ölrö tehető. A szőntermelés (odaértve a sarjút és loherét is) mintegy 132 millió, a szalmatermelés pedig 254 millió mázsa évenként. Magyarország marhaállománya az utolsó összeírás szerint volt: ló 1,569,000, szarvasmarha 3,835,500, birka 8,310,000 darab. Az évi gyapjuterelés 210,500 mázsa. Sertés mintegy 5 millió van hazánkban.

TÁRHÁZ.

Egy esti sétá Edinburghban.

— Utczai kép. —

Sajátságos nép, sajátságos város! Mennyi költészet van még a szennyben, rongyokban és nyomorúságban is! csak szem kell a melyik lásson, csak szív a melyik érezni tudjon, s az ajk önkénytelen rámondja: bizony, istennek szép világa ez.

Kimentem egy homályos estvé, hogy majd sétálók Edinburgh ködös utcáin; utczai predikációra éheztem, régen nem hallottam már, — gyerünk az óvárosba, ott terem az ilyenféle. Az új városnak széles, szép egyenes utcái már meglehetősen csendesek voltak; a boltok és áru-helyek kirakatai ragyogtak kékfeől, csábitva azt, a kinek pénze van, s ott ragasztva egy-egy fiatal nőcselédet, kit gazdasszonya elküldött valami megbízással, de az nem oly sietős, hogy azért a cifra képrekre és még czifrább női ruhákra ki ne bámulhatná magát.

Predikációt nem kaptam; vagy nagyon korán, vagy nagyon későn érkeztem rá. Pedig a hallgatóság megvolt; ott álldögölt, hullámzott, dülöngézett az utcákon, férfi- és nő-publikum vegyest. Ezt a sétámat nagyon élveztem. Ködös és sötétes volt, a lámpák vöröses fény csak alig tudott átírni a vastag ködön, s a birkózásban minden fényét, színet elveszíté. Minden nedves volt és piszkos. Csak annak a fiatal, vállas katonának a kedélye nem, a ki highlandi vállkendőjével, mezitelen térdelével, fehér kapujában ott ballagott előttem nagy jó kedvben, szeretőjével. A lány egészen szombatiasan volt öltözve, karjai meztelenek, derekán egy kendő keresztül kötve, tán akkor hagyta el valamelyik gyárat. Különbön jól észleltek, egyik se volt sokkal szebb a másiknál.

Átcsaptam a tulsó oldalra. Az utcza közepén ott botorkált egy beruggott ir munkás, más két komájával, igen derült hangulatban. Megismertem hogy ir, piszo orráról, fucsa, vigyorgó képről, s egész öltözetéről. Van valami ennek a nyomorult ir népek egész megjelenésében, a mely egyféléül számalomra, másfélől nevetésre ingerli az embert. Még a kalapja sem úgy áll a fején, mint a skóté.

Ott a magas tornyi templom körül, a hol két nagy utcza vája keresztül egymást, mint rendezés, most is nagyobb volt a csoportosulás. Ez a predikátorok kedvező helye, de ma nem volt egy sem, csak egy pisze, veres sapkás néger kínálgatta agyag-pipáit, váltig ajánlgetva, hogy csak két penny darabja. Gyümölcs-, hal- és edény-árusok,

egy-egy faláddal imitt-amott, s vásárlók volt is, mint rendezés minden szombatban. Gyerünk tovább. Ah, két óvárosi „szép” jön velem szemköt. Fialat és szép is volt mindkettő. Nem ozen nép számára voltak öltözve, mentek az új városra. Itt csak laknak, s amonnan élnek. Szegény, elesett, megtévedt ember! Most vidám, mosolygó, boldog — pár év mulva elvetett, megtapodott rongy. — Ni, ez meg majd fölkel, az ostoba! Egy fiatal 16—18 éves suhanc kezdett udvarolni egy még fiatalabb sápadt, piszkos leánynak. Az elkezdés az, hogy meglöki vagy megcsápi, szóval beleköt valahogy. A lány egy kissé megharagszik, védő állásba teszi magát, — szemközt vannak egymással, s a váltott tekintet után az első szó elődönti, hogy tetszenek-e egymásnak vagy nem. Mindon második ház pálnika-mérő korcsma; a nagy üveg ablakok fényesen kivilágítva, rajtuk nagy betűkkel a csalogató szó: whisky, spirits; előttük a sok ácsorgó, vihogó, szennyes fiatal lány, köztük egy pár suhanc, botorkáló vén-asszonyok, s bent a mérőasztal körül beszédés, ívó s folyvást váltakozó közönség. Néha egy-egy komoly „policeman” lépeget el a tömeg között, a hol ugyan az embert külső respectusa meg nem őrzi, hogy fel ne lökjék, ha maga nem vigyáz magára.

Knox János házánál átértem a másik oldalra; nem volt kedvem lejjebb menni; az utcza keskenyebb, piszkosabb, a lámpák még sötétebbek, az utcza-nép még vadabb fajta, — hagyjuk őket. A mint átértem a tulsó oldalra, meg kellett állanom szemléllől egy kedves jelenetnél. Egy pék bolt előtt valami hat apró gyermek, 5—6 évesek, nagyobb részük lány, összefogódzkodva karikába feroztak, egy gyermek-dalt dalolva valameny-nyen. Mind a szegény nép gyermekei voltak, s lehet, hogy néhányan apja vagy anyja ott ögylegett itasan az utcán, vagy bent fecsegett az ivó-szobában, — s kint a közös apróságok ott donogtak vidáman, ártatlanul. Önkénytelenül állottam meg, esernyőmre támaszkodva s mosolyogva szemléltém őket. Egy becsületes képi vén-asszony hasonlót tett, a kit csak akkor vettem észre, midőn bizalmas nevetéssel hozzám fordult: „ugy-e, minő kedves?”

Egy keskeny szűk folyosó szájánál, a melyekből oly sok van az ó-városon, s a melyekbe való bemenetelre igazán bátorság kell, hogy tisztességes helyhez s napvilághoz szokott ember vállalkozzék, egy öreg pár élvezte az üres időt. A vén-asszony, sápadt soványos képpel, rongyiban összegörnyedve ült a következő, egyet-egyét szólva egy füstölő, pofa-szakállas vén-emberhez,

„(Vimvány a mexikói expedicióból.) A párisi „Figaro” beszéli, hogy a mexikói expedíció egy új poloskanemet hozott haza és honosított meg Franciaországban. A dolgot szakértők, kárptosok már konstatálták. Az új kinczök nagyobbak, mint a jelenleg ismertek, és csipésük mérgeosabb.

(Szórazokozott pap.) A szórazokozásról egy jeles esetet közölnek a külföldi lapok. Uj-York-városban egy híres egyházi szónok, ki rőtöntéseit és rendkívüli szórazokozottsága által nagyhirnevet szerzett magának, egyik vasárnap reggel, midőn éppen rendkívüli hőség volt, ezen szavakkal lépett a szószeke: „Az Isten verje meg, ma mégis átkozott meleg van!” — a nagyszámu hallgatóság meglepetve nézett az egyházi szónokra, midőn ez az izzadságot homlokáról törölve a fentebbi szavakat ujalog ismételte. Erre a szónok nyugodt és ájtatos tekintettel nézett az égfelé és a megbotránkozott hallgatóságához így folytatta beszédét: „ezen szavakat, kedves testvéreim, hallám egy fiatal ember szájából, midőn az egyház küszöbén beléptem.” — És tovább folytatta beszédét a tiz parancsolt nyolczadik pontját idézte: „Isten novét ne káromold!” így használta fel szórazokozottságát beszédének szövegűl: egyébiránt előadás oly épületes és tanulságos volt, hogy a jelenlevők a legmélyebben elérzékenyülve valódi lelki nyugalommal hagyták el az isten házat.

(Róma népessége 1869-ben) Hivatalos kimutatás szerint Róma népessége a folyó évben 220,532 főre megy. A világi klerus 2265 tagból áll s következőleg oszlik fel: Bibornok 32, püspök 26, áldozár és diaconusok 1366, papnövevények 831, — ösz. 2265. Szerzetesek összesen 5215, ezekből férfiszervezetes 2959, apácza 2256. Tehát a világi klerus és szerzetesek személyzet összesen 7480 egyénből áll.

ki phlegmaticus komolysággal, és fél-mosolygó arccal felelt neki néha rá egy rövid szót, vagy csak bólintott. Tiz lépésre fölül, akkor lökött ki egy jól felhízott, zsíros haju, fehér kötős korcsmáros vagy pinczér, egy sápadt, nyomorult kinézésű munkást az ivóból, útközben meg is agyalván. Ez az istenadta csak nézett befelé is, a körül-állókra is, nem tudva, hogy mit csináljon, elődologol, vagy még egyszer kockáztassa, hogy kilökjék. Talán ez utóbbira határozta el magát, ha két vagy három cimborája karon nem kapja, és szólnélkül, nyugodtan el nem czipelik. Már az igaz, hogy ezek higgadtan bálnak a részeg emberrel. Nem okoskodnak, nem lármoznak vele, hanem megfogják szépen, mint a vágynálót birkát, vagy elviszik haza, vagy befektetik valamelyik sötét folyosóba. Ott majd kijózanodik reggelig.

Mindenütt csak özőnlő munkáshad, fiatal szancok, fiatal leányok meztelen karjaikkal, hajdon föl, nagy, idomatlan czipiribben, nevetve, onyelegve a maguk módja szerint. Imitt-amott komolyabb vén-emberek, egyetlen szó nélkül ácsorogva vagy járkálva föl s alá, szájukban oly kurta száru agyag pipa, hogy csak a pipa feje van kint, — s rajtuk kívül rongyas vén-asszonyok, quantum satis. Ott is ül kettő a küszöbön, összehuzva magát.

A North-bridgen lekanyarodtam. Itt már tisztességesebbek nép járt, bár ez is a közép-osztályból való. Alattam a vasut mely völgye, mely közepén metszi keresztül a várost, nagy sötétségével és felpisolók lámpáival; előttem az új-városi fényes vendéglők és boltok kirakatai, s háttam megett az ó, szennyes utczáival, rongyos népével, s cifra, csodálatos, százasodnál régebb épületeivel.

A Princess-streeten, ezen a szép, egyenes, széles utcán vagyunk, sétá-helyén nappal az elegans világnak, este a demi-mondanak. Még korán jöttünk arra, hogy a szabadalmazott esti közönségként léssük. Ezek az átalakulás órái. Még mindig a tisztességes népé a nagy szám, bár csupa éta kedvezőt meg, vagy már, nom jár senki, csak a kinek dolga van arra. Majd egy vagy két óra mulva, a mikor a játszó, veszedelmes tündérek ott sétálnak egyenként vagy karonfogva, megmögállva férfi vagy nő „barátjaikat” üdvözölni s volők enyelegni, — s a közönség másik lényeges alkatrésze: az egyetemi és pénzes üzleti ifjúság is ott lesz, akkor láthatod teljes fényében az esti seanson. Akkor igazán övék az egész utcza — meg a policeman.

—h —.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 33-ik számához 1869. aug. 15.

Irodalom és művészet.

(A „Budapesti Szemle”) idei folyamának III-dik és IV-dik füzeté érdekes tartalommal megjelent. Czikkéi ezek: „Japán és népe, Hunfalvy Jánostól. „Adatok Szomere Bertalan élet-rajzához, „Csengerytől. „Az állami számvitel és az államháztartás ellonörzése, „Weningertől. „A közepoktatás Európában, „Axel, „Tegnér költői elbeszélése, melyet Györy Vilmos fordított magyarrá; továbbá a magyar tud. akadémia márczius-juniusi ülésének ismertetése. Az irodalmi rovatban Gyulai Pál Jókai Mór újabb műveit bírálja.

(Kubinyi Ágostonnak azon felolvasás) melyet a mult évben Egerben a természettudósok gyűlésén tartott, megjelent egy csinós kis füzetben. Czime „A temetések és temetők.” Ára 40 kr.

(Beküldött szerkesztőségünkhez:). Tükör, válaszul Koos Ferencz volt bukuresti lelkésznek. Előbe tartja Czelder Márton missionárius, Bukurestben. — Illetlen hangon irt s háborító-rágalmakat tartalmazó kis füzet, mely az írónak nem válik becsületére. Különbön a delegációját a külügyi miniszter megígérte, hogy Koos ügyét megvizsgáltaja a neki igazságot fognak szolgáltatni.

(A Borászati Füzetekből) megjelent a VIII. füzet. E folyóiratot szerkesztik és kiadják Somsich Pál és dr. Entz Ferencz. A füzet, mint az eddigiek is, érdekes közleményeket tartalmaz s bortermelőink figyelmét megerdemli; a többi érdekes cikkek mellett, közöl az ország különböző vidékeiről a termés állásáról tudósításokat, ad szőlőéresi értesítőt, végre elmondja az augusztusi teendőket a szőlőgazdák számára.

(„Keszthelyi hangok” czím alatt) lapot indítanak Keszthelyen, mely havonként háromszor fog megjelenni.

(A lapunk 31-ik számában közölt „Harcai dalok”-ra) némi észrevételeket vettünk, Pécsi István tiszvazevényi reform. tanítótól. Szerinte a költemény (ami világos is) nem különböző dalok, hanem egy összefüggő darab s nem más, mint a Marsellaise szabad átdolgozása, mely nagy hihetőséggel Verseghy Ferencztől ered, kinek életrajzában (f. évi 10. sz.) mi is említettük, hogy a Marsellaisait magyarrá fordította. Mivel ez átdolgozás eddig nyomtatásban nem jelent meg, kéziratban pedig, kivált régebben, meglehetősen el volt terjedve, természetes: hogy a kéziratok egymástól egyes szavakban el-eltérnek. A Pécsi ur birtokában levő kézirat az általunk közölttől a következő variánsokat mutatja, melyek némelyike csakugyan előnyvel látszik birni a mi közleményünk fölött; ide igatjuk mindet, azok számára, kiket a dolog érdekel:

A czim, Pécsi ur kézírata szerint ez: A Marsellaise paralellója. Verseghytől 1794-ből.

Az 1. versszakban e helyett melledre, kell: mellednek. — 2. vszakban béres helyett szoldos. — A 3. vszakban Félnék rabok rút . . . helyett: E szívtelen rablók daglya; — a 3-dik sorban kém nem kell, mivel a vers 9 szótág, így pedig 10 lesz. — A 4. vszakban hatalmad helyett: jutalmad, — ontatik helyett: öntetik, — hirdet helyett: fényed; — örökös homályba borítja helyett: örök homálylyal beborítja. Az 5. versszak hibátlan. — A 6. vszak vezesed helyett: segitsed, — békétek helyett: néptünk.

Közintézetek, egyletek.

(A pesti állatkert-társulat) közelebb választmányi ülést tartott, melynek egyik fontos tárgyát a Xantus János távozásá által üresedőbe jött igazgatói állomással egybekapcsolat fizetés képezte; a választmány hosszu vita után a jelenlegi igazgató Czimeg János követelését (1300 ft és egy 200 forintos részvény természetben) megadni határozta, egyuttal azonban kimondta, hogy jövő évre egy új igazgatói állomásra 1200 forinttal és szabad lakással nyílt pályázatot hirdet. — Az állatkert-társulat által létesítendő haltenyészedre az egyesség már létrejött a kormány és a társulat között, s a kezelt Kriesch tanár vállalta magára, ki a jövő hóig részletes javaslatot fog ez ügyben kidolgozni, addig pedig tájékozá végett külföldre utazik, mely czélból a társaság 100 forinttal segélyezi.

(Udvarhelyszéken népművelési egylet) alakult. Mindjárt első nap 300 tag iratta be magát. Az egylet elnöke Dániel Gábor a szék főkirálybírája. Többen jelentékny öszszeggel léptek az alapítók sorába.

(Duna-Szekcsőn olvasókör) alakult a nép számára. Tagjai földmivesek s városi vannak. Az ügyet — mint írják — lelkesen felkarolták s igen szorgalmasan olvasnak.

Egyház és iskola.

(Tanítóképezde Budán.) A m. k. kultusz-és közoktatásügyi miniszterium Budán a Krisztinavárosban egy házat bérlett ki telkestől (egy kis kerttel együtt), mely addig is, míg az országgyűlés a czélnak teljesen megfelelő ház építésére szükséges költséget megszavazná, a fővárosi országos praeparandia helyül fog szolgálni. A budai tanítóképezde, ugy halljuk, f. é. novemberben fog megnyitattani.

(Népiszkolai tankönyvi pályázatról) szóló jelentését a kiküldött bírálóknak, melynek eredményét lapunk is említette volt, a hivatalos lap most közli. E közlemény, mely a kultuszminiszterhez való jelentésével, indokolja a bírálók ítéletét s egyszersmind jellemzi az összes pályázott munkákat. Nem tudjuk, nem lesznek-e belőle háborúk!

(Pest-józsefvárosi plébánusá) Kanovics Béla volt segédlelkész választott meg nagy többséggel Markus Gyula ellenében.

(Pestváros képviselő testülete) elhatározta, hogy a népiszkolai törvény értelmében polgári iskolákat állít. Legközelebb a Terézvárosban fognak ilyen intézetet megnyitattani. A tanügyi bizottság felhatalmaztatott, hogy ez iránt tervet készítsen.

(A sárospataki reform. főiskolához) a juliusi egyházkerületi közgyűlés két tanárt választott: Bokor Józsefet a theologiai, Felméry Lajost a bölcsészeti karhoz.

(Az izraelita kongresszus) szentesített alapszabályait csak akkor hirdetik ki, mikor a kerületi biztosok névsora is elkészül. Hír szerint e névsor is készen van, s így az alapszabályok kihirdetése már nem soká késbet.

(Nagy-Vérad város) képviselőtestülete f. hó 31-kén kimondotta, hogy az általa fenntartott iskolák felekezet nélküliek s egyszersmind elhatározta, hogy a felekezeti iskoláktól megvonja az eddig nyújtott 6038 frtnyi évi segélyt.

(Rajz-iszkolánk számára) azon örvendetes hírt közölöm, hogy a bécsi cs. múipari muzeum igazgatója, Dr. Eitelberger Rudolf úr, készen nyilatkozott a magyarországi iskolák részére is átengedni a sok remégek gyszimintát, azon kedvezmény mellett, hogy nagyobb számú megrendelésneké azokat árát az iskolai előjáróság által meghatározandó részletekben is elfogadja. Ily módon vidéki iskolánk kiállítók-akat rendezhetnének, melyek nemcsak néptünk izlésének emelésére szolgálnának igen előnyösen, hanem megemelt díj mellett némileg még a költséget is megtérítének. — A megrendelések közvetlenül Bécsben, a cs. múipari muzeum (k. k. Kunst- und Industrie-Muzeum) igazgatóságánál történhetnek. Pest, 1869. aug. 1. — Römer Flóris.

Közlekedés.

(A pesti közúti vaspályatársulat) torjeszedni akar. Beadta folyamozását a városi tanácshoz az iránt, hogy az eddigi közlekedési vonalokon még egy vágányt rakhasson le, hogy új vonalt nyithasson a városligetbe adohány- és fűzfautczám át, — a muzeumtól a stációutczán végig, — a szénatértől a két nyul-utczán, a soroksári uton végig a város határáig, végre József főherczeg kivánságához képest az upesti vonalból kiindulva, a Weisz-féle villától a dunapartnak a Margitszigetel szomszót levő pontjáig. Ha megmondjuk, hogy minő nagy mérvet öltött e vaspálya megnyitása óta a forgalom, s hogy általa a távolcsó telkek értéke is emelkedik, s hogy közzvetve ez is egyik enyhítője lesz a mind jobban jelentkező lakásszükségnek, nem lehet nem pártolunk a társaság ebbeli kérelmét.

(Pest és Ó-Buda közt) pár nap óta diszes hajók közlekednek: „Hattyu” és „Hablány.” Sokkal kényelmesebbek az eddigiekéül, a nagy személyszállító hajók mintájára berendezve, alsó helyiséggel, emelettel és fedélzettel. A katlan sem oly nagy, s ekkép a kémény körül a hőség is kisebb térré van szorítva. Czélszerűségének legjobb oldal azonban az, hogy mindkét végén kormányállal lévén ellátva, ha ki akar kötni, nem kell megfordulnia, s így a dunai közlekedést sem zavarja.

(Pestmegye kisgyűlése) tárgyalás alá vette a kormány tervezetét a Dunaszabályozást illetőleg. A kisgyűlés elfogadta a tervezetet azon módosítással, hogy a szabályozás ne csak Csepelig, hanem Tassig eszközöltesék.

(Az első vasutovnat Kolozsvárról.) A napokban robogott be az első vasuti gőzmozdony Kolozsvárra. — Az építkezési munkálatokat naponként látogató közönség számára rőtöntöztek e próbatovnatot, mely több perondhordó koccsból állott. Kolozsvártól Bácsig már le vannak rakva a sinek.

(A kereskedelmi miniszter) az eddig Pesten, Temesvárott és Zágrábban fenállott táviradi felügyelőségeket táviradi-igazgatóságokká változtatta, továbbá Debreczenben hasonló igazgatóságot szervezett, s a debreczeni táviradi állomást kerületi pénztárral egybekötött főállomássá emelte. Ez új hivatalok f. évi okt. 1-én kezdik el működésüket.

(A közlekedési miniszterium) a bécsi bank-egyletnek előmunkálati engedélyt adott egy Aradtól Szegeden át Bajára s onnan a Dunán át Báltászek, Szegszárd, Duna-Földváron s Székes-Fehérváron át Budára vezetendő vasutára.

(Marosszabályozás.) Moerath főmérnök a hadügyminiszterium tengerészeti osztályában, ki a magyar k. közlekedési minisztertől engedélyt nyert a Marosszabályozás előmunkálataira, a folyó egy részét már tanulmányozta. A szabályozásnál alkalmazásba akarná venni az általa feltalált hajó-sarkantyut. A Maros beömlését a Tiszába ugy tervei szabályozni, hogy Szegedre névze az áradás minden veszélye, mely a Maros mostani folyása mellett a várost folyton fenyegeti, el lenne hártva.

Balesetek, elemi csapások.

(Czepléd mellett a vasuton) át azon pillanatban hajtottak egy tehéncsordát, midőn a bazisai gyorsvonat robogott arrafelé. A locomotiv hét tehenet gázolván le, kizökent a sinből; de ugy látszik, más baj nem történt.

(Borzaszót szerencsétlenség) történt a főuton. A 10 számú házat, melyet Wodjaner Albert vett meg, hogy oda palotát építsen, épen rombolják. A balkon rombolások történt, hogy 2 munkás a balkonn dolgozott, míg a balkon alatt a földön 3 napszamos álldögált. Egyszerre a balkon lezuhant, az alatt levők mind menekülhettek s mindhárom rőtönt meghaltak s egy negyedik, állítólag a pallér, súlyosan megebesülve, a kórházba vitetett.

(A ló-vasuton sajnós szerencsétlenség) történtek szombaton és vasárnap este. Szombaton esti 8 óra körül a lóvasut azon részénél, mely a háromdob-utczába kanyarodik, egy Krizsán nevű részeg napszamos gázolt el a kocsi, miután a szerencsétlen nem volt képes kitérni, sőt elbukott, a kocsi pedig nem lehetett föltartani. Vasárnap esti 7 órakor a kőbányai vonalon egy ismeretlen nevű, a néposztályához tartozó férfi, daezára a tilalomnak, a futó kocsiroléól ugorván ki, megbottlott, a kerék alá került, s meghalt azonnal, valamint az előbbi is.

(Kiskomáromban földrendést éreztek) e hó 6-án. Két lökés következett egymásután s pedig oly erővel, hogy az épületek, kapufékák, valamint az uton menő kocsi is jelentékenyen megsérültek.

(Gyulakeszi szalamegyei helység) mult napokban leégett; a templomom és temérekdeket betakarított életen kívül 80 ház égett el; a tüz gyermekjártékból eredt.

(Jászó bányaváros lakosai) közelebb igen szomorú meglepetésben részesültek, ugyanis a városi plébániai templom chrusza feletti boltozaton már régen látszott egy nagy repedés, de egy építész azon állítására, hogy azért a templom még 100 évig is eláll, figyelemre sem méltatták, a midőn csak egyszer egy szép holdvilágos estén a nevezett templom tornya egész a chorusig nagy robajjal ledült; képzeltetni a meglepetést, mely annál nagyobb lehetett, mert a katastropha egész váratlanul jött. Szerencse, hogy a torony nem a reggeli órákban dült le, a midőn éppen a templom körül egyházi körmenet tartott.

(A brucki táborn) tüvész fenyegette f. hó 4-én. Esti 10 órakor kigyult a vasuti állomás mellett egy istálló, s a szél a lángokat a közel fabarakkók felé hajtá. Csak nagy erőmegfeszítéssel sikerült erőt venni a tüzön. — A hőségnek a táborban is megvannak következményei, csak egy vadászszálalójból 5 ember halt meg egy napon napszúrás következtében.

Mi újság!

** (A Pesten időben lengyelek) aug. 11-én emlékünnepet tartottak a Pest-belvárosi plébánia templomban. Augustus 11-dike nagy nap a lengyel nemzetnél. A lublini országgyűlés 1569-ben...

** (A „Pesti Napló”-ban megjelent) a svájci szövetség tanácsa megköszönte és hála nyilvánítt...

** (A verzei városi képviselő-testület) Deák Ferenczet egyhangulag díszpolgárává választotta.

** (A ideai hági statisztikai kongresszuson) a magyar statisztikai tanács is képviseltetni fogja magát...

** (A magyar természettudósok) méltó fogadtatásra Fümben az előkészületek erélyesen megkezdettek...

** (A lotto eltérése) a Lajthán tul alkalmasint már a közel jövőben meg fog történni. Legelőbb egy lajthántul lap az állítja...

** (A pestvárosi adóhivatal), mióta a pénzügyminiszter elrendelte az adónak végrehajtás utján behajtását...

** (Bureaokratizmus Pesten.) „P. L.” elbeszéli, hogy a pestvárosi letéti hivatalnál 2 1/2 krt, mely összeg a békés-csabai adóhivaltól...

** (A krakói apócahistoria) sok egyben kívül a városi magyar Thália deszkabódéjára nézve is megtermé a maga jótékony hatását...

** (A magyar kormány is) bele kerül a krakói zárdaeset folytán támadt izgalmas hírek köré. Egy lembergi lap azt újságolja...

** (A zárda-esetek iránt nagy az érdeklődés.) Mindenki tud valamit, ha egyebet nem egy-egy adomást, vagy dajkaréshírt s furcsaságok is kerülnek...

polgármester távol lévén, a tanácsnok összehívta a tanácsot, és elhatározták a borzasztó esetről a miniszteriumot tudósítani...

** (Az opponálás és brachium) ugy látszik a magyar alkotmányos élettel nagyon együtt jár...

** (A lélekjelentés) egy ritka példájáról olvassunk a „Főv.” L.-ban. A zerge-utczában magas ház oldalán dolgozgatott egy kőműves legény...

** (Benza Ida k. a.) igen kitűnő énekesnő, de az állhatatosság nem tartozik erőnei közé. Szerződéseit különösen nem nagyon szereti megtartani...

** (Eugenia császárnéről) most az a legújabb hír, hogy mégis csak elmegy a suez csatorna megnyitására, miután sem hagyhat föl fogadásával...

** (Rudolf koronaherceg) október hóban eddigi tanulmányiból általános vizsgát fog letenni, s ezzel a kiszabott tanterv egy része be lesz töltve...

** (Öngyilkosság.) Aradon pár nap előtt egy jó családból való fiatal leány (Hídegh Ilka) nyomtalanul eltűnt a szülői házból...

** (Egy városi képviselő) Aradon pár nap előtt egy jó családból való fiatal leány (Hídegh Ilka) nyomtalanul eltűnt a szülői házból...

** (Egy városi képviselő) Aradon pár nap előtt egy jó családból való fiatal leány (Hídegh Ilka) nyomtalanul eltűnt a szülői házból...

** (Haldőzások.) Bartha Sándor, Baranyamegye egyik legbuzgóbb szolgabírája, szélhűdés folytán a hó 5-én meghalt...

Nemzeti színház.

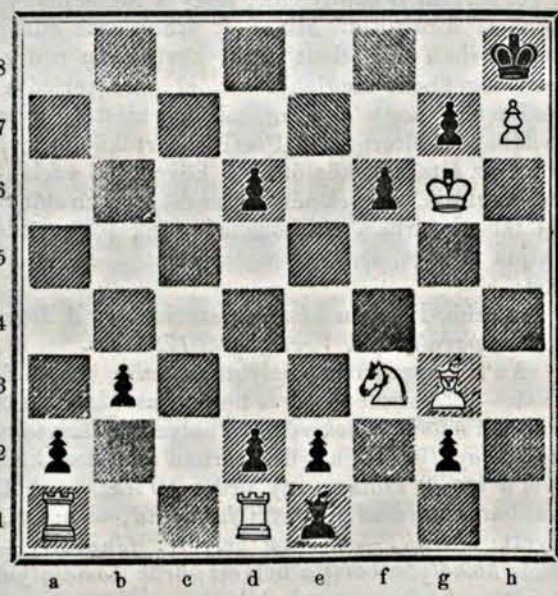
Péntek, aug. 6. „A társaságból.” Színmű 4 felv. Irta Bauernfeld; ford. Szerdahelyi. Szombat, aug. 7. „Porticiu néma.” Nagy opera 5 felv. Zenéjét szerz. Auber. Vasárnap, aug. 8. „Mátrai vadászok.” Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Fáy András.

Szerkesztői mondanivaló.

— Pest. A. B. Abban igaz van önének, hogy mit minden kezdet, a kezdőíróság is nehéz állapot. De ne higgye, hogy a szerkesztői írteltek is protectio vezessék...

SAKKJÁTÉK.

507-dik sz. f. — A nagyszombati remetétl. (A „paraszt” lázadás legyőzötése.) Sötét.

Világos indul s a 4-dik lépésre mattot mond.

Az 502-ik számú feladvány megfejtése.

Table with 4 columns: Világos, Sötét, Világos, Sötét. It lists chess moves and their corresponding piece values in various currencies.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Mikolczon: Czenhe József. — Gelsen: Glesinger Zsigm. — Duna-Vecsné: Deutsch József. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Emlékezők husz év előttré (négy képpel). — Világosnál. — Egy gazdag ember életnézetei. — Önmagoktól hangzó hegyek és sziklák. — Az ember rabszolgái az állatok közül...

HIRDETÉSEK.

Nyári idény 1869.

Homburgi fürdő

M. Frankfurt mellett.

A homburgi források gyógyereje mindazon betegségekben érvényesíti nagyszorú hatását, melyek a gyomor és altest háborgatott működéséből képződnek, a szervekre jótékony ingert gyakorolnak...

A fürdőházban nemcsak egyszerű édesfürdők, hanem orosz-gőzfürdők, valamint sós- és tífenyű-fürdők, anyalug, kőn- és fürdő-zsappan hozzáadásával vagy a nélkül — szolgáltatnak.

A már évek hosszúsorán át fenálló hidegvíz-gyógyintézet, (a pünkösdi kútnál) a t. cz. közönség számára ugy mint előzőt, ugy most is nyitva áll. Ezenkívül oly betegnek, kik a hidegvíz gyógymodort rendszeren használni akarják...

A nagyiszertü olvasó-kabinét a t. cz. közönség számára minden díj nélkül folyvást nyitva áll, ellátva: a legolvasottabb német, francia, angol, orosz, lengyel és holland politikai és szépirodalmi lapokkal...

Augusztus 7-től szeptember végéig az idő, ismét a kedvelt olasz opera által fog betöltötni a hírnöves Orsini karmester vezetésével, melyre az ünnepekt primadonna Patti Adeline van ujlag megnyerve, hasonlóképp Nicolini, Agnesi, Verger stb. kitűnő énekesek.

A t. cz. közönség mindezeket kivül, egy, itt még soha nem létezett mulatsággal fog meglepetni; — ugyanis a párisi palais-royal színház, szükségéggé vált javítások miatt rögtön bezáratván, és színház tagjai egyidőre szabadságot tartak...

A homburgi fürdő, a rajna és bajor-osztrák vasúthálózat bevezetett építésével, Európa kellő közepén fekszik. Bécsből 24, Berlinből 15, Párisból 16, Londonból 24, Brüsszel és Amsterdamból 12 óra alatt érünk oda...

tüzi- s kerti fecskendők,

melyek 16 év óta több műkiállításon 1-ső jutalomdíjakkal tüntetettek ki, készen kaphatók. HOFFMANN J. B. szivattyú és tüzi-fecskendők gyárában Pesten, dohány-utca 11-dik szám alatt.

Table listing different models of sprayers and pumps with their specifications and prices. Columns include model number, description, and price in various currencies.

Sturzenegger Gottlieb altesti sérvkenőcse

Herisau-ban (Sveicz). Ezen hathatóságra nézve egyáltalán ártalmatlannak bebizonyult s jelesnek elismert sérvkenőcse valódi minőségben megrendelhető a feltalálónál Herisauban, vagy Formági F., „szent anyához” címzett gyógyszerüzében Pesten.

Liebig tanár hús-kivonata Dél-Amerikából (Fray Bentos).

Liebig-féle hús-kivonat-társaság Londonban. Nagy megtakarítás háztartások számára. Erőteljes húslevesek azonnali előállítására. Készítése s megjobbítása a levelek, mártások s vékony étkeknek stb.

HETI-NAPTÁR. Table showing the calendar for the week of August 15th, including Catholic and Protestant feast days, Greek and Russian feast days, and the Jewish calendar.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

568 (5-6)

Kilian Gy. Akóutak fenntartásáról. Az utfenntartás különböző módjainak, a fenntartási költség tényezőinek és ezek megszerzésének ismertetése.

HIERONYMI KÁROLY, osztály tanácsos. Ára 2 forint.

Gyakorlati útmutatás kongó-tégla-utak építésére. Irta MIHÁLIK JÁNOS, miniszr. tanácsos. Ára 60 krajczár.

Vizjogi és vízmívelési alapismeretek kézi könyve. Saját viszonyainkra, a hasznosítás igényeire való tekintettel. Irta MICSKEI IMRE, igazgató mérnök. Ára 1 forint.

Die Hydraulischen Kalke und Cemente in ihrer Verwendung. Von J. v. MIHÁLIK, k. ung. Ministerialrath. Mit 5 Figurentafeln. Ára 1 forint. 593 (1)

Beszűletes árak egész Magyarországra nevezte tegely számra: 1 angol font 5 ft. 80 kr., 1/3 angol font 3 ft., 1/4 angol font 1 ft. 70 kr., 1/6 angol font 92 kr.

URAKAT KÜLÖNÖSEN ÉRDEKLŐ CZIKKEK, KERTÉSZ és EISERT

díszmű-kereskedések által
Pesten, Dorottya-utca, 2. sz., a „magyar király” című szállodával szemközt.

Dohányvágó-gép.

Hosszu kísérletek után, sikerült egy dohányvágót szerkesztetni, mely tökéletesen vasból készült s melynek kezeledhetünk hogy minden igénynek megfelel. A dohányt ezen gép segítségével tökéletesen hosszúra, vagy magyarmódon kockára vághatni. Darabja 13 ft 50 kr.

Törökdohány-szelence. Külsője florentini barna bronzból, belseje kőedényből s oly előkészülettel ellátva, — hogy a dohány nedvességét fokozatosan elszívja szabályozni lehet. Dar. 3 ft 80 kr.

Nargullierek. a jelenleg oly annyira kedvelt keleti dohányzó-palackok, melyeknél a füst vízen hatván keresztül, tökéletesen lehűtetik, hosszú hajlékony szárral, kisebbek agyazpipával 2 ft 20 kr, tajpipával cigarettnek is használhatók 3 ft 50 kr, nagyobbak 4 ft 50 kr, 5 ft 50 kr, 6 ft 50 kr, nagyok és díszesek 9 ft.

Dohányzó-készletek.

Egytetemes készlet, hollandiáku tajpipát, három szivar- és egy cigarett-szopkát tartalmazó, díszes börtökben, darabja 5 ft 60 kr.
Dohányzó-székények, díszes fából s még gazdagabban és sok-félekben felszerelve, ajándékokhoz különösen alkalmasak, 4 ft 80 kr, 7 ft 50 kr, 8 ft 75.
Cigarett-készlet, kisebb és nagyobb tajtszopkát, dohány- tartót, gyújtószer, kanócot és szivarpapirt tartalmazó készlet díszes tokban 4 ft 50 kr.
Mobil-gyújtószer, egy szivarszopkát, kanócot és gyufákat tartalmazó kis zseb-tok 1 ft 50 kr.

Törökdohányzó-készletek.

ultra és kirándulási hatók. — Kis tajt-csibukát széjjel rakható megfűszár, két szivarszopót és dohánytartót tartalmazó tokban 4 ft.
Nagy tajt-csibukát, széjjel rakható megfűszár, cigarett szopkát és dohánytartót tartalmazó tokban 6 ft 30 kr.
Szállítón ilyen széjjelrakható fekete szárral 7 ft.
Szállítón ilyen, nagy faszárral, másodrendű pipával 2 ft 75 kr.
Kis törökdohány-készlet, kupakos agyagcsibukát, szivar-szopkát, cigarett-fel-térőt, és dohánytartót tartalmazó kis börtökben 2 ft 20 kr.

Dohányzó sétatobok. csibukaszár gyanánt használhatók, 3 ft 60 kr, 4 ft 50 kr, 5 ft 40 kr, 10 ft.

Legjobb zsebbeli gyufatartók. Pakföngből, készülvé, minden egyes darab csözünkkel ellátva, a legnagyobb szélességben is használhatók.

1. szám, rövid kanóccsal ellátva, 85 kr.
2. sz. kanóccsal és szivarszopóval 1 ft 25 kr.
3. sz. hosszabb kanóccsal és szivarszopóval 1 ft 50 kr.
4. szám, gyertyáskával 1 ft 50 kr.

Angol szivartárcák sárga patent-bőrből készítve, vállba akasztható szíjjal, ultra és kirándulásihoz igen alkalmasok, 25 darab 3 ft 30 kr, 50 darab 4 ft 40 kr és 75 darab 5 ft. Szintén ilyen különféle nagyságú szivartárcák 1 ft 50 kről 4 ft-ig.

Zsebbeli szerszámok. igen csinosak, kenyér- és tollvágó késeket, ollókat, körömcsiszítót, fogvájót, filkanálkat sat. tartalmazók, szaruba 2 ft, 2 ft 60 kr, tekónsbéka héjba 2 ft 50 kr, 3 ft 40 kr, 4 ft és 4 ft 50 kr, gyöngyházba foglalva 2 ft 60 kr és 2 ft 50 kr.

A jelenleg oly olcsó postai vitelber lehetősége révén, a kívánt tárgyakat gyorsan, csekély költség és utánvétel mellett elküldhetni, így kezeletlen oda irányul, leveleiben megbiztoskálni, a béli helyzettől bizalmat, a rendeltetések gyors és pontos elküldése által megérdemelné. Meg nem felelő tárgyak visszaküldetnek.

Kitünő Lefauchaux-revolverek.

Marok-revolverek simák és vésettek 10 ftől 20 ft-ig.
Mignon-zsebbeli revolverek simák 15 ft.
Sima jókiszítményű revolverek 7 mm. 17 fr, 9 mm. 18 ft, 12 mm. 20 ft.
Szállítón ilyenek, minden egyes alkatrészük koracsiolt acélból, minden egyes darab pontosan beléve s csözünkkel ellátva, 7 mm. 24 ft 50 kr. 9 mm. 26 ft, 12 mm. 27 ft 50 kr.
Finomabb kiállításuk, szép vésetekkel arany és ezüst borakattal, ébenfa, elefántcsont agyakkal sat. 28 ft-ól 50 ft-ig.
10. és 12-lövésű revolverek, különböző kiállításuk 40 ftől 60 ft-ig.
Zsebbeli pisztolyok egyesünek párja 2 ftől 10 ft-ig.
Kétszörök 5 ft 60 kről 15 ft-ig.

Lefauchaux Percussios egy-csővű két-csővű
42 ftől 100 ft-ig 7 ft 50 kr-ól 18 ft-ig 13 ft 50 kr-ól 60 ft-ig
vadászfegyverek és választékban.

Flobert-féle szoba-pisztolyok és puszkák.
A lövésnél nem durranván, színtűnyű a szobában mint a szabadban, igen kellemes mulatsággal párosult gyakorlathoz a cséllövésben igen ajánlandók, kisebb pisztolyok darabja 9 ft, nagyobb pisztolyok darabja 13 ft. 50 kr.
Puskák madarakra is használhatók, 6 mm 19 ft, 9 mm. 21 ft.
Töltények száza 6 mm. golyóval 85 kr, 9 mm golyóval 2 frt 85 kr, 6 mm. söréttel 3 ft, 9 mm. söréttel 5 ft 50 kr.

Védőgyűrűk. töltető mozsárral és kiugró bódóccsal, dbja 9 ft 80 kr.
"beas" az ugynevezett "élemtetők a mellnyeseb-
"és", melyek megtámasztás esetében igen hasz-
nát, mindig magánál hordható védőfegyvert képeznek, öntött vasból 55 kr, acélból 1 ft 50 kr, díszesebbek börtökben 1 ft 50 kr.

Francia órák 36 óráig járó művel s elzárható felkeltővel, mely minden kívánatos órában éles, csengő hangon ébrezt, ügyes alakjánál fogva pedig útközben is használható. Darabja 6 ft 50.

Kerti fekszkendők (angol patent), bármily vízedényvel minden további előkészület nélkül használhatók, 10 ft 80 kr, nagyobbak 16 ft 50 kr.

Rugany eső-öltönyök kicsiny közep nagyok
battist-bélléssel 10 ft 75 12 ft 50 13 ft 50
Finom orleans-bélléssel 15 ft 50 18 ft 25 19 ft 60
Fehérek, igen elegánsak 16 ft 85 19 ft 60
Lovaglás kocsizókópenyű ajakkal és battist-bélléssel 15 ft. 19 ft.

Zsebbeli pénztárca (angol patent), sárga patentbőrből, szállítón készülvé, apró és papírpénzek használható 2 ft.

Angol nadrágtartó sárga patentbőrből, minden varrás nélkül, s emelőfogva igen tartósan készülvé 2 ft 30 kr.

Gazdasági lámpások törés és tűz ellen mentesek, olaj-lámpákkal, kicsinyek 1 ft 90 kr, közepeseknek 2 ft 65 kr, nagyok 3 ft 40 kr.

Kitünő látésó közep nagyságú, 3 kivezéssel, kelleje chagrin-bőrből foglalva, kirándulásokhoz és útra igen ajánlandó, darabja 7 ft 50 kr.

Heckenast Gusztáv könyvkiadóhivatalában Pesten, (egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek és minden hiteles könyvtárnál kaphatók:

Gróf Cziráky Antal.
A magyar közjog alapvonalai.

Szerző nyomán írta
Hegedűs Lajos.
Második bővített kiadás. 1869. (8-rét. 400 lap.) Fűzve 2 forint.

Egy magyar nábob.
Írta
Jókai Mór.
Regény 3 kötetben.
Harmadik kiadás.
Népszerű kiadás 38-43.
(16-rét 255, 255, 253 lap) fűzve 2 ft. 40 kr.

Átvettett a „Wiener medicinische Presse” 1869. július 18-iki 29-ik számából:

Egy szó a készített borból előállított Erősítő-italról (Stärkungs-Trank.)

Semmiféle életrendi segélyszer sem részesített egyhamar oly általános elismerésben, mint épen az alig három hó óta ismeretes készített borból előállított erősítő-ital. Ezen erősítő-ital, közbenjárás ajánlatokra nem szorulván, tulajdonságainál fogva magamagának tört utat. Hatáthatóságai mindazon esetekben, hol test- s idegyengeség, emésztési bajok, a gyomor elnyálkásodás minden nemei, gyomorgyengeség, a belek ernyedségének eltávolításával; továbbá jobb tápanyag előkészítése s egyáltalában az egész szervezet erősítéséről van szó, mint már számtalan esetek bizonyították — a leghevesebben igazoltatik, s még szakavatottak is, ezen erősítő-italt fen-
tebb érintett bajokban, mint megbízható erősítő segélyszerül ismerik el mindkét nem-
s korbéli gyógyítására. 592 (1)

1869. szeptember 1-jén
nyereményhuzása
az
1864-diki
cs. kir.
osztrák sorsjegyeknek.

20-ad részvényjegyek,
érvényes minden huzásra egész 1918-dik évig,

darabja	8 forint
9 darab	70 „
20 darab	155 „
egész részletjegyek 12 óra érvényesek darabja	14 „
fél részletjegyek 12 óra érvényesek darabja	7 „

Rothschild & Comp.
Wien, Postgasse, Nr. 14.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Pest, augusztus 22-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyezer használt petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmegjelölést elofog Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Kenessey Albert.

A nemzet élete s emelkedése annál biztosabb, az alap, melyen nyugszik, annál szélesebb s ingatlanabb, minél több oldalára az összes emberi létnek s működésnek terjed ki tevékenysége, minél több utja a nagyságnak és dicsőségnak van előtte nyitva, s ha semmi sincs, a miben járatlan, a mire képtelen volna. Természetes, hogy a helyzet, fekvés, körülmények, viszonyok, történelmi fejlődés stb. sokképen korlátozzák az egyes nemzeteket, s nincs, a legfejlettebbek közt is, egy is, mely minden irányban fentarthatná elsőségét; legerősebben, leghatalmasabb, melynek minél több oldalra terjed ki tevékenysége, s mely az általa elfoglalt tért a legnagyobb erejűvel állja meg.

Hazánk, virágzásának ama rövid korszaka óta, mindön nagyságának „három tengerpart virányi vetettek határfalat”, soha sem látszott arra hivatva lenni, hogy hatalmának emeltyüi közé amaz ingtag elemet, a tengert is bevehesse, mely egykor Hollandnak, Spanyolországnak, Portugallnak, jelenleg Angliának oly rendkívüli nagyság s gazdagság tulajdonképi alapja lön. S mégis, midőn e század közepe táján az általános politikai s nemzeti ébredés korszakában amaz emlékezetes szó megzendült: „Tengerre magyar!” önkénytelenül éreztük, hogy van egy kis magyar tengerpartunk s azt sem szabad elhanyagolnunk, azon a ponton is föl kell keresnünk nemzeti jöllétünk és nagyságunk lehető feltételeit, azt is be kell vennünk nemzeti jövőnk számításába. Talán, ha az 1848-diki törvényeket az 1848-diki vihar nem követi, ha a dicsősen megindított reform békésen gyümölcsözhetik vala: azóta kis tengerünk ama pontján, tiszteletet parancsoló, ha nem is döntő súlyú hajórajunk lehetne s lobogókn ismeretes volna egyik tengertől a másikig...

Tény azonban, hogy mindeddig „tengeri” szerepet nem játszhattunk és nem is igen van reá egyhamar kilátásunk. S mégis ama lelkesítő szó, s az általa felkeltött moz-

galom nem maradt egészen meddő. Ha tengeri hajós egy sem vált volna is ifjaink közül, oly országnak, melynek Dunája van, nem lehet közönyös dolog, hogy fiai tanult és alkalmas hajósokká képeztesse. A Duna, az európai kereskedelem egyik fő utvonala, Közép-Európának a kelettel természetes összekötője, földrésznünk egyik leghatalmasb életere, — s e folyónak épen legszebb, legerőteljeseb része esik hazánkra. A dunagőzhajózás Széchenyi István legnagyobb szerü s legerőteljesebb eszméi közé tartozik, s azon magasság, melyre a dunagőzhajózás

hajóinkon csak azóta találkozunk (bár, fájdalom, még most is csaknem kivételkép) magyar kapitányokkal, mióta ifjainkat ama szózat a „Tengerre” hivta.

Azon ifjak közt, kik ama tengerre hívó szózatot akkor megértették s később is a választott pályához hiven megmaradva, a magyar hajózáss terén oly kevés számú tekintélyek közé sorozhatók, egyik első helyet foglalja el azon jeles férfiú, kinek arczképét ezennel bemutatjuk olvasóinknak. Kenessey Albert, volt hajós-kapitány, s mos, a m. kir. közlekedési miniszteriumban a hatjósai ügyek előadója.

Kenessey Albert 1828-ban, február 4-dikén született, Tolna-megye Gerjen községében, hol akkor atyja, Benő, falusi jegyzői hivatalt viselt. Szüleinek számos gyermek nevelése gondjaival kellelven küzdeniök, könnyítősökre szolgált, hogy a kis Albertet atyja nővére már három éves korában magához vette, s előbb mint özvegy, később mint Benesik István csajági ref. lelkész neje, a kis Albert neveltetésé gondjait szeretettel viselte s magok gyermektelenül maradván, őt egészen örökbe fogadták, s előbb a gyönki gymnasiumba, majd 1833 őszén a pápai főiskolába küldték, hol az u. n. humaniorákat és a két bölcsészeti tanfolyamot is kijárta. 1844—6-ig Debreczenben hallgatott még egy bölcsészeti és két jogi tanévet, s ezzel kalvinista iskolai tanulása szerencsésen be is volt fejezve.

„A Tengerre magyar!” ekkor járta be az országot. Kenesseyt e kiáltás egyszerre áthatotta, s rögtön erős elhatározással hajolt a pálya felé, mely most először látszott megnyitni magyar ifjaknak is. Alig várta, hogy a tanév bevégeződjék, július végével rögtön odahagyta a debreczeni iskolát, s egész szorgalommal az olasz nyelv tanulásának fektűt, tudva, hogy ez a tengerészeti iskolák tannyelve, s általában ott a magyar tengerparton nélkülözhetlen.

KENESSEY ALBERT.

1846. szeptember végén Fiuméba indult.